

סיים 403
פעמים מסכת
מגילה בגיל 90
בזכות מסר
מיוחד שקיבל
בגיל 12

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת מטות מסעי | גליון מס' 387 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"לפני כשנתיים נסעתי לארה"ב, נכנסתי לבית המדרש של סאטמאר וראיתי יהודי כבן תשעים, שיושב ולומד במסכת מגילה. הדמות שלו תפסה את תשומת הלב שלי, יהודי מבוגר, שהיה צריך להשתמש בזכוכית מגדלת כדי לראות את האותיות, ובכל זאת הוא ישב ולמד בכזאת מתיקות. שנה לאחר מכן נקלעתי שוב לאותו בית כנסת..."

כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה, בשיחה נפלאה על כח הדיבור מבית ומחוץ, ובעיקר בנושא של חינוך הילדים

"לְאִסֹּר אֶסֶר עַל נַפְשׁוֹ" (במדבר ל, ג')

עם הכנת גליון 'לקראת שבת' לפרשת מטות, זכינו לשמוע דברים חוצבים מפיו של כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה, בעניין 'כח הדיבור' וההשפעה הגדולה שיכולה להיות למילים היוצאות מן הפה: "ברוב רובם של המקרים, האדם מודע לכן שנמצא בכלים השונים העומדים לרשותו. עם סיר אפשר לבשל, עם פטיש אפשר לתקוע מסמרים, עם גפרורים אפשר להדליק שריפה גדולה רח"ל, ועם סכין אפשר לחתוך, לטובה ולרעה.

"בכל הכלים הללו, האדם המפעיל אותם - רואה את תוצאות הפעולה שלהם באופן מידי, או בתוך טווח קצר.

"כשמגיע הנושא לכלי שנקרא 'לשון', הכל משתנה", אומר כ"ק האדמו"ר שליט"א. "כיוכל אדם לומר כמה מילים, והוא מטיל על עצמו איסור עולם לשתות יין ולגלח שער, ואם ישתה יין או יאכל ענבים מכאן ועד סוף ימי חייו - הרי הוא עובר באיסור חמור ולוקה בבית דין, על כל אכילה ואכילה שאכל במשך שנים רבות, וכל זה בגלל שפעם אחת לפני עשרות שנים הוא אמר 'הריני מקבל על עצמי נזירות עולם'..."

"מאידך, אדם שנדר או נשבע להיטיב, לעשות מעשה כלשהו, כשהוא מקיים את דיבורו הוא מקיים מצוות עשה של 'ככל היוצא מפיו יעשה', וכל זה מכוחו של דיבור אחד.

"וכבר אמר החכם מכל אדם 'מוות וחיים ביד לשון', כי יכול אדם להזיק לעצמו או לאחרים נזקים חמורים בדיבור מיותר, באמירה שנאמרה שלא במקום הנכון ושלא בזמן הנכון, ומאידך יכול אדם לבנות עולמות שלמים של טובה וברכה על ידי דיבור אחד.

"ועל אף הכח העצום הטמון בדיבור, הטבע האנושי גורם לאדם לשכוח זאת. הלשון נעה מאליה בתוך הפה, ומוציאה דיבורים מבוקר ועד ערב, כשהאדם המדובר אינו משקיע שום מחשבה קודם לכן, מה

הנושא של 'עולם הבא מסכתא' - מסכת של עולם הבא, וזה חדר לאזוני.

"הרב הביא אז מהספרים הקדושים, שמי שלומד מסכת מסוימת פעמים רבות, זוכה שהיא באה לקבל את פניו בעולם הבא, והוא הוסיף שכדאי לסיים מסכת אחת לפחות אלף פעמים..."

"זמן קצר לאחר מכן הגיעה המלחמה להונגריה, והכל השתבש. כל מה שהיה נחרב. התגלגלתי במקומות שונים, עד שבסוף הגעתי לארה"ב וכאן השתקמתי ובניתי את חיי, אבל הייתי עסוק בעבודה ובחינוך הילדים, ולאחר מכן בהשאת הילדים וכדו'.

"לפני כמה שנים, נזכרתי בדברים שאמר הרב אז. היה זה יותר מ-70 שנה אחרי, אבל ההתלהבות שבה הוא דיבר על הנושא הזה, והאופן שבו הוא תיאר איך נראה אדם שמוגיע לעולם הבא, ואין אף אחד שיוצא לקראתו, ולעומתו מי שזוכה שבאה לקראתו מסכת שלימה מהתלמוד הבבלי, איזו זכות, איזו שמחה... איזו נחת..."

"חשבת לי לעצמי שאני גם רוצה שתהיה איזו מסכת שתבוא לקראתי. בחרתי את מסכת מגילה, כי בגילי המתקדם פחדתי לקחת על עצמי מסכת יותר ארוכה, ומאז אני לומד מסכת מגילה עוד פעם ועוד פעם...!"

"שאלתי את אותו יהודי", מספר הרבי שליט"א, "כמה פעמים הוא כבר סיים את המסכת, ואם הוא כבר קרוב להגיע לפעם האלף. הוא נהנה מהשאלה ואמר לי שזאת הפעם ה-430 שהוא לומד מסכת מגילה, והוא מקווה שה' ייתן לו מספיק שנות חיים כדי לסיים לפחות אלף פעמים..."

"יצאתי משם נרעש ונפחד. המעשה עם היהודי הזה הוא מעשה נחמד מאוד ומעורר השראה, שאפשר בכל גיל לתפוס יזומה, ולהתחיל עם כזה פרויקט לא פשוט. אבל החלק הכי חשוב בסיפור לדעתי, זה החלק של הדיבור... הרב באותה עיירה קטנה בהונגריה דיבר לכמה אנשים שישבו בשיעור, מסביב שולחן בפאתי בית הכנסת. האם הוא באמת חשב שמישהו מהם ייקח מסכתא ויסיים אותה אלף פעמים? קשה להאמין..."

"אבל עמד שם בצד איזה ילד קטן, בן 12, הוא שמע את הדברים, ראה את ההתלהבות, והדיבור הזה חדר לעמקי לבבו בכזאת עוצמה, שזה נשאר טמון שם יותר משבעים שנה. הילד הזה נלקח למחנות, הוא שרד את השואה, הוא התגלגל בין מדינות ויבשות, הקים משפחה, התמודד עם קשיי פרנסה, חינוך ילדים, הוא עבר כל כך הרבה תהפוכות בחיים, אבל הדיבור האחד הזה, שחדר לו ללב כשהיה בן 12, נשאר שם לאורך

הוא עומד לומר, והאם דיבור זה יהיה לטובה או חלילה וחס להיפך. "על כן אמרתי, אולי נביא כמה מקרים ודוגמאות ששמעתי וראיתי, לכווחו של הדיבור, ואין בדברי כדי לחדש חידושים גדולים, אלא פשוט לעורר אהבה ישנה לעניין זה של הזהירות הנדרשת בדיבור, הן בין חברים וביתר שאת בתוך הבית, כשהורים מדברים עם ילדיהם, ומבלי שהם שמים לב הם בונים את כל עולמם של הילדים בדיבור זה, לטוב ולמוטב..."

יותר משבעים שנה

"לפני כשנתיים נסעתי לארה"ב, ודרכי להתפלל בעודי שם באחד הריכוזים החרדיים שם, בבית מדרש של סאטמאר. נכנסתי לבית המדרש, וראיתי יהודי כבן תשעים שנה, שיושב ולומד במסכת מגילה. הדמות שלו תפסה את תשומת הלב שלי. יהודי מבוגר, הוא היה צריך להשתמש בזכוכית מגדלת כדי לראות את האותיות, ובכל זאת הוא ישב ולמד בכזאת מתקיות לפני התפילה, אפילו שמת לי לב לנושא שהוא למד באותה העת.

"שנה לאחר מכן נקלעתי שוב לאותו בית הכנסת, והנה שוב רואות עיני את אותו יהודי מבוגר, מגיע השכם בבוקר לבית הכנסת, פותח מסכת מגילה ומתיישב ולומד עם הזכוכית מגדלת שלו, בקול ובגישימאק גדול.

"הצצתי לראות, ונדהמתי לגלות שמשנה שעברה ועד עכשיו הוא התקדם רק שניים או שלושה דפים... חשבת ביני ובין עצמי שזה דבר פלא. הרי לא ייתכן שהוא בא ללמוד רק כשאני נמצא באמריקה, הוא בוודאי הגיע כל יום בשנה החולפת... אולי הוא סיים את כל הש"ס ושוב אוזח במסכת מגילה? או שמא הוא לומד בקצב של כמה שורות ביום?"

"אחרי התפילה ניגשתי אליו ואמרתי לו: 'ר' איד, אני רואה אתכם יושבים ולומדים גמרא בכזאת התלהבות למרות המגבלה של הראייה, וזה מאוד מחזק אותי, כזה גישימאק ושמחה בלימוד, הלוואי שזוכה ללמוד מכם, אבל אם לא אכפת לכם אני רוצה לשאול... לפני שנה ראיתי שאתם לומדים מסכת מגילה, ומאז התקדמתם רק שלושה דפים...???"

"היהודי חיך חיוך רחב, ואמר לי שיש לו סיפור מעניין לספר לי... 'כשהייתי ילד כבן 12, נכנסתי להתפלל מנחה וערבית, בבית הכנסת בעיירה בה התגוררנו בהונגריה'. הייתי ילד ולא ישבתי בשיעור שמסר הרב בין מנחה לערבית, אבל באותו יום הוא דיבר בהתלהבות על

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכתה בע"מ 02-6715501
זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

מסירות נפש

"לפני כמה שבועות הגיע אלי יהודי, ואמר לי שהוא חייב לי הכרת הטוב גדולה מאוד. שאלתי אותו מאי האי? אני זוכר שאי פעם גמלתי לו טובה באופן מיוחד. כיצד אירע שהוא חייב לי הכרת הטוב? "הזכיר לי אותו יהודי שלפני כמה שנים, לאחר שנסתלק כ"ק מרן אדמו"ר מטאהש זצ"ל לבית עולמו, אמרתי כמה דברי הספד על אותו צדיק, ובתוך הדברים סיפרתי שהיתה פעם אחת בתקופת השואה שהוא נפצע באופן משמעותי בשבת אחה"צ, במקום מסתורו שבו הסתתר מהקלגסים הרשעים ימ"ש, ומאחר והבין שמקום המסתור שלו כבר לא יוכל לשמש אותו, נאלץ לצאת ממנו, ואץ רץ לחפש כזית חלה כדי לאכול סעודה שלישית, תוך שזיורד ממנו דם והוא נמצא בסכנה גדולה מאוד. "מה אומר ומה אדבר", השלים האיש את דבריו, "עד אז הייתי מזלזל מאוד לצערי בעניין זה של סעודה שלישית, הייתי סומך על כל מיני 'קולות' שאינן לכתחילה, ולפעמים אף פחות מכך. אבל הסיפור הזה על הרבי מטאהש, והמסירות נפש העצומה שלו לסעודה שלישית, חדרו לי ללב, ומאז לא הפסדתי אפילו פעם אחת סעודה שלישית בכזית פת כדת וכדין".

"הנה כי כן, אני חשבתי שאני רק מספר עובדא יפה על מעלתו הנשגבה של כ"ק מרן אדמו"ר מטאהש זיע"א, ובלי משים התחזק מכך יהודי אחד, להקפיד על מצווה רבא זו לאורך שנים. "ואם באנשים זרים כך, בילדיו של האדם על אחת כמה וכמה. הרי האבא והאמא הם האנשים הכי חשובים בחייו של הילד. כל מילה שלהם חודרת לעצמותיו ובונה את האישיות שלו. אם האבא מתייחס בכובד ראש לכל דבר שבקדושה, הילדים רואים ושומעים ובעיקר מפנימים. ואם חלילה הוא מוציא מפיו דיבוריו של זלזול וביטול לענייני תורה ומצוות, התוצאה תהיה בהתאם רח"ל.

"וכבר ראיתי יהודי אחד, שהשיח בפני את מר לבבו על כך שהוא מאוד מאוד רצה משפחה שתהיה 'הערליכע משפחה', שהאווירה בביתו תהיה תורנית ורצינית, אבל כל הניסיונות שלו עלו בתוהו, הילדים שלו מתעניינים בהבלי העולם הזה, הרבה יותר ממה שהם מתעניינים בענייני תורה ומצווה, והחתנים שלקח לבנותיו התבררו כולם כהרבה פחות תלמידי חכמים ממה שהוא קיווה וחשב.

"אנחנו לא יודעים לומר חשבונות שמים, אבל כדאי להזכיר לעצמנו ולציבור כולו, שהגמרא במסכת שבת דף כ"ג אומרת 'אמר רבא מאן דרחים רבנן, הוו ליה בנין רבנן, ומאן דמוקיר רבנן, הוו ליה חתנין רבנן'. מי שאוהב תלמידי חכמים יהיו בניו תלמידי חכמים, ומי שמכבד תלמידי חכמים יהיו חתניו תלמידי חכמים.

"כמה צריכים לשמור על הפה כשיושבים בבית עם הילדים, ומדברים על הא ועל דא, כמה צריכים להיזהר לדבר בכבוד על תלמידי חכמים, להביע הערכה אליהם, הילדים צריכים לשמוע את אבא מתלהב מזה שפלוגי סיים את הש"ס, ואיזו זכות גדולה יש לו, פלוגי יודע את כל ארבעת חלקי שו"ע איזו זכות עצומה! הבן של פלוגי סיים נבחן על עשר מסכתות, אה, איזו נחת!!!

פעם הגיע יהודי אחד לבית חברו, וראה שהילד שלו, כבן חמש, מטלטל מוקצה. האבא מעיר לו על כך בשפה רפה, והילד ממשיך לטלטל, פעם ועוד פעם. שאל האורח את המארח שלו, הכיצד? אתה לא מחנך את הילד שלך לשמור שבת?

"אבל אם מדברים על זה שלפלוני יש אוטו יפה, והשכן שלו שיפץ את הבית מאוד יפה, וכשמגיעים לתלמידי חכמים מדברים עליהם בהרבה פחות התלהבות והערכה, איך אפשר לצפות בכלל שהילדים של אדם כזה יהיו תלמידי חכמים? הרי אבא שלהם לימד אותם, בלי שהתכוון לכך, שיש סדר עדיפויות בחיים. קודם רכב יפה, אחר כך בית יפה, ואם נשאר זמן ואפשרות לא יזיק גם ללמוד קצת גמרא מדי פעם. כמובן שהאבא עצמו לא חושב כך, ולעולם לא יגיד זאת לילדיו, אבל זה מה שהוא מלמד אותם בדיבור שלו...".

תגובות מחנכות

"מספרים, שפעם הגיע יהודי אחד לבית חברו, וראה שהילד שלו, כבן חמש, מטלטל מוקצה. האבא מעיר לו על כך בשפה רפה, והילד ממשיך לטלטל, פעם ועוד פעם. שאל האורח את המארח שלו, הכיצד? אתה לא מחנך את הילד שלך לשמור שבת? השיב האבא שהוא דווקא כן מחנך, אבל הילד רק בן חמש, כמה אפשר כבר לצפות ממנו? אומרים לו שזה לא בסדר, וכשהוא יגדל הוא ילמד שלא עושים את זה. "שלוש דקות לאחר מכן טיפס הילד על הספה, ודרך עליה עם הנעליים. קם האבא במקומו וגער בבנו בהקפדה גדולה. כמובן שהילד מיהר לרדת מהספה ולא העז לחשוב על האפשרות של טיפוס חוזר עליה נגד רצונו של האב..."

"שאל האורח את המארח: 'תמנהי עליך, הילד רק בן חמש. אתה מצפה ממנו שבכזה גיל הוא באמת לא ידרוך על הספה עם הנעליים???' "אלא מאי... כשהילד דורך על הספה, האבא מרגיש שהוא פוגע ברכושו, על כזה דבר הוא לא יעבור בשתיקה. לעומת זאת, כשהילד מטלטל מוקצה, האבא שלו לא מרגיש את עוצמת הבעיה, הוא לא מפנים את חומרת העניין, ולכן את זה הילד מרשה לעצמו ואת זה לא. "ועל כן יאמרו המושלים, חכמים הזהרו בדבריכם, כי מוות וחיים ביד לשון".

אחד הנדיבים הגדולים של הישיבה, התארח בשבת אצל מורנו ראש הישיבה. ביום שישי הוא תינה בפני ראש הישיבה את צרותיו ותלאותיו, וראש הישיבה אמר לו להתחזק בשלושה דברים: ב"אמן יהא שמיה רבא", במאה ברכות, ולהיזהר מלדבר דברים בטלים בבית הכנסת. הוא תהה: וכי הכל תלוי בזה? הרי צריכים לקרוע שערי שמים!

הגה"צ רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א, על עמל התורה והעשייה לכבוד ד'

“אלה המצוות והמשפטים אשר צנה ד” (במדבר ל"ו, י"ג)

בזמנים קשים, כאשר תוקפות את עם ישראל צרות רבות, מבית ומחוץ, לכלל ולפרט, אנו עומדים נבוכים, תוהים על מה ולמה באות עלינו הצרות האלה. באה התורה וכותבת לנו דברים מפורשים. אומרת התורה: "אם בחוקותי תלכו וכו'", או אז מובטחת לכם ברכה גדולה בפרנסה וכלכלה - "ונתתי גשמיכם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו", וגם בשלום ובביטחון - "ונתתי שלום בארץ... והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם". ובמה הכל תלוי? ב"אם בחוקותי תלכו", ואמרו חז"ל: "שתהיו עמלים בתורה". כלומר. הכל כפוף לתורה. התורה קובעת ומכתיבה את הבריאה, ומשפיעה על כל אשר בה. כל ההנהגה של כל הבריאה תלויה בעמל התורה!

אם התורה מכתיבה לבריאה את ההנהגה שלה - צריך לעשות מה שהתורה אומרת, ומובטח לנו שהדבר יפעל את פעולתו, בדיוק כפי הבטחת התורה.

כתב הטור (אורח חיים מו): "דוד המלך ע"ה תיקן מאה... כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה היו מתים, עד שחקר והבין ברוח הקודש ותיקן להם לישראל מאה ברכות, ועל כן תיקנו חכמים ז"ל אלו הברכות סדר העולם, והנהגתו להשלים מאה ברכות בכל יום".

יאמר האדם בליבו: לעומת מאה אנשים שמתים בכל יום - איזה כח יש למאה ברכות למנוע זאת? אפשר אולי להבין שכדי להציל אדם אחד ממוות, כל כלל ישראל יקבל על עצמו לברך מאה ברכות, אבל מאה ברכות בכל יום תמורת מאה אנשים?! לא נשמע הגיוני. כדי למנוע את מותם של מאה אנשים ביום, צריך לעשות דברים הרבה יותר דרסטיים.

אבל זו טעות! כשהתורה מכתיבה וקובעת את ההנהגה של הבריאה, יש כח למאה ברכות להציל מאה מתים בכל יום! לתורה יש דרכים משלה, והיא יכולה בבת אחת להפוך את כל הבריאה.

כך גם הענין שלא לדבר בבית הכנסת. תקופת גזרות ת"ח-ת"ט, היתה אחת התקופות הנוראות בעם ישראל. רבבות אלפי ישראל נהרגו ונשחטו על קידוש ה', וקהילות רבות נחרבו עד היסוד, בעל ה'תוספות

קשה לאדם להבין שהתורה מנהלת את הבריאה

אחד הנדיבים הגדולים של הישיבה התארח בשבת אצל מורנו ראש הישיבה (מרו הגרא"ל שטיינמן). ביום שישי הוא תינה בפני ראש הישיבה את צרותיו ותלאותיו, וראש הישיבה אמר לו להתחזק בשלושה דברים: ב"אמן יהא שמיה רבא", במאה ברכות, ולהיזהר מלדבר דברים בטלים בבית הכנסת.

הוא תהה: "וכי הכל תלוי בזה? הרי צריכים לקרוע שערי שמים!". אמר ראש הישיבה לאותו גביר: "קשה לנו להתכופף ולהבין שהתורה מנהיגה את הבריאה. הרי מה הם שלושת הדברים שאמרת לך להתחזק בהם? אלו דברים שחז"ל מגלים לנו את סגולתם. זוהי תורה כפשוטה!

"אומרים חז"ל (שבת ק"ט ע"ב): 'כל העונה 'אמן יהא שמיה רבא מבורך' בכל כוחו - קורעין לו גזר דינו'. זה יכול להתפרש כענין של קבלה וסודות התורה. אבל לא! זה כפשוטו! זה מה שחז"ל אומרים - שהתורה מנהיגה את הבריאה. הפשט הפשוט הוא, שאם אדם באמת רוצה ומבקש בכל ליבו ששמו הגדול יהא מבורך לעולם ולעולמי עולמי - זה קורע גזר דינו!".

קשה לנו להכיל דבר כזה. איך יתכן שצרות גדולות ונוראות יעלמו בגלל "אמן יהא שמיה רבא" אחת? אבל זו האמונה בדברי חז"ל!

הרכבת תיעצר בסמוך לראשונה...

קנין התורה העקרי - עמל ויגיעה

כאמור, הכל תלוי ב"אם בחקתי תלכו" - "שתהיו עמלים בתורה". הבריאה כפופה לתורה, ולא לתורה בעלמא, אלא לעמל התורה!

מהו עמל התורה? לשם מה הוא נצרך?

אומר המשגיח רבי ירוחם זצ"ל: ההבנה הפשוטה היא, שעמל התורה הוא אמצעי, כך היא הדרך ללמוד. אך לו יצויר שהיה אפשר ללמוד בלי עמל - העמל לא היה תנאי ללמוד.

אבל חז"ל אומרים לא כך! לכאורה, המצב הטוב ביותר היה, אילו לא היתה שכחה בעולם, והאדם היה זוכר את כל תלמודו. מה רע בכך? מה רע שזכור הכל ונהיה רבי חיים קנייבסקי?... ולמה נגזרה עלינו שכחה? מובא בירושלמי שהטעם שנגזרה שכחה על האדם, היא כדי שיעמול בתורה.

צא וראה: בדרך כלל, זיכרון מתנגש עם עמל, כשאדם זוכר - הוא מרגיש פחות צורך לעמול. לכן לקחו ממנו את הזיכרון, ובראו לו את השכחה - כדי שיעמל. רק מי שידוע עליו שהזיכרון לא ירפה את עמל התורה שלו, מן השמים משאירים בו את כח הזיכרון. אך כל השאר זקוקים לכח השכחה, כי באופן זה הם יאלצו לעמול בתורה.

רואים שעמל הוא אבן היסוד של תורה, זה התנאי של תורה!

מסביר רבי ירוחם דבר נפלא: ההבנה הפשוטה היא, שכשאדם לומד תורה, את התורה הזו הוא בונה. כשאדם בונה בית - הבית שלו.

אבל תורה - לא האדם בונה! התורה היא מציאות. התורה נמצאת וקיימת בעולם, היא המציאות הכי חזקה שישנה בריאה. העולם עומד על תורה, ואם יבטל דבר אחד מן התורה - כל העולם יחזור לתוהו ובהוהו.

על יד עמל התורה - התורה מוכנה להיקנות ללומד, ואז התורה הופכת להיות "תורה דיליה". אבל השאלה היא איך קונים את התורה? אדם שעובר ליד שכונת וילות ומביט על בנין פאר, ואפילו אם יכנס פנימה לתוך הבית וישוטט בו, הבית עדיין אינו שלו, כדי שהבית יעבור לרשותו ויהיה שייך לו, עליו לעשות בו קנין.

וזה הרבה יותר עמוק. אומרת הגמרא (סנהדרין צט ע"ב): "ונפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו" (משלי טז, כו) - "הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר". אומר רש"י: "נפש עמל עמלה לו - מפני שעמל בתורה, תורה עומלת לו - שמחזרת עליו, ומבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה. וכל כך למה? מפני ש'אכף' - שכפף פיהו על דברי תורה".

נתחדש כאן, שכשאדם עמל בתורה, התורה עצמה צריכה רשות להיקנות לו. היא באה לקב"ה ומבקשת ממנו, שהיא רוצה להיקנות לאותו אדם, שהקב"ה יגלה לו את טעמיה וסדריה - "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה" (שם ב, ו).

זה בכלל לא במושגים שלנו. אנחנו מבינים מהלך פשוט: כשאני לומד - אני לומד, אם תפסתי - מה טוב, ואם לא תפסתי - לא תפסתי. אבל אין זה כך! כשאדם לומד ועמל, התורה מבקשת רשות להיקנות לו. גם בדור שלנו יש לנו את המושגים האלה. אחת הדוגמאות הבולטות הוא

יום טוב' ערך שאלת חלום, כדי שיודיעוהו מן השמים על מה עשה ה' ככה לעם ישראל. והתשובה שקיבל מן השמים היתה, שזהו עונש על שהקלו ראשו באיסור החמור של שיחה בשעת התפילה. בעקבות זאת תיקן ה'תוספות יום טוב' מי שברך מיוחד למי שניזוהר מלדבר בשעת התפילה.

אם כן, יש לנו את שלושת הדברים האלה מרבותינו הקדושים. צריך להאמין שהתורה קובעת ומכתיבה את הנהגת הבריאה, צריך להאמין בחז"ל ולקיים את דבריהם, ואם הם אומרים שיש כח רב ועצום בשלושה דברים אלו - צריך להתחזק בהם, ומובטח לנו שהם יפעלו את פעולתם העצומה.

הבריאה כפופה לתורה

רבי שמריהו גריינמן סיפר בשם אביו, רבי שמואל גריינמן, שהיה מהמקורבים של ה'חפץ חיים' זצ"ל:

בערוב ימיו של ה'חפץ חיים' נערכה אסיפה ציבורית שעסקה בענין רוחני חשוב. למרות שטלטולי הדרך היו קשים מאוד ל'חפץ חיים', הוא החליט לנסוע לאספה משום חשיבותה.

אבל היתה בעיה טכנית. לא היתה רכבת אחת שהובילה אל היעד, אלא היה צורך להחליף רכבת באמצע הדרך. בין לבין היה 'חלון זמן' של חמש דקות, שבו נוסעי הרכבת הראשונה עשו את דרכם מרציף לרציף ועלו על הרכבת השניה. אולם ה'חפץ חיים' בערוב ימיו נישא על כיסא, והעברתו מרציף לרציף היתה איטית ונמשכה כרבע שעה, איך יספיק להגיע לרציף השני, הרי יאחר את הרכבת? אך למרות זאת ה'חפץ חיים' החליט לנסוע ויהי מה, ומן השמים יעזרו...

רבי שמואל גריינמן ליווה את ה'חפץ חיים' לאספה. מהרגע שעלו על הרכבת - ליבו של ר' שמואל הלם, הרי צריך נס משמים כדי שיספיקו להגיע לרכבת השניה בזמן.

אדהכי והכי, הם הגיעו לרציף והחלו לרדת מן הרכבת. והנה, לתדהמתו, ראה ר' שמואל לנגד עיניו את הרכבת השניה חונה בסמוך, באותו רציף של הרכבת הראשונה! נוסעים רבים שהמתינו לרכבת השניה ברציף הרגיל, שמעו את הכרוז מודיע כי חל שיבוש במקומה של הרכבת, והורה לנסעים למהר ולהגיע לרציף שבו היא חונה. הם נאלצו לרוץ במהירות רבה אל הרכבת שחנתה הרחק מן הרציף הרגיל והגיעו אליה כשהם מתנשפים מן הריצה. לעומת זאת, ה'חפץ חיים' נישא בנחת ממקום ירידתו מן הרכבת הראשונה אל הרכבת השניה, והגיע בתוך שתי דקות...

כשנשאל נהג הקטר לסיבה שחרג מן הרציף הרגיל, השיב במבוכה: "עשרות שנים אני נהג קטר ברכבת הפולנית, ומעולם לא קרה לי כדבר הזה, שהתבלבלתי במסילות ועליתי על מסילה שהובילה לרציף מרוחק..."

רבי שמואל התפעל: איזה מופת! הוא סיפר על כך בהתרגשות ל'חפץ חיים', אך ה'חפץ חיים' השיב לו בנחת: "מה אתה מתפעל? אני נסעתי לכבודו יתברך, אז הקב"ה עזר לי..."

כל כך פשוט! אם הבריאה כפופה לתורה - היא תתאים את עצמה לפי הצורך. ואם ה'חפץ חיים' צריך להגיע במהירות לרכבת השניה -

פעם בישר אחד ממקורבי הגה"ק החזו"א זי"ע לרבו, שנולד לו בן למזל"ט, וכה אמר לו: "מגיע לי (ס'קומט זיך מיר א) מזל טוב", חזר החזו"א על דבריו בנימת הערה: "מגיע לך... מגיע לך..." - כאומר, הרי הקב"ה אינו חייב מאומה, לא לך ולא לאיש מבני העולם...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על האמונה והתפילה

ומסיים הרה"ק מחמעלניק זי"ע: "וכאשר יעשה כך, אני מבטיחו שיעלה על במתי ההצלחה אי"ה" (יש שביארו, 'ראשי המטות', מלשון 'נטייה', וכלומר ש'ראשי המטות' הא גופא הדבר אשר ציווה ה', כי התכלית הוא להטות ולכופף עצמו 'א בייג' מתוך הכנסה אל הקב"ה).

סיפר הרה"ח ר' יוסף מאיר זיידל ז"ל (שהיה דר במקסיקו), שזכה להיות ב'שולחן' (טיש) האחרון שערך הרה"ק האמרי אמתי זי"ע בפולין קודם המלחמה. באותו הטיש חילק הרבי שיריים לכל קהל הקודש, ולר' יוסף מאיר לא נתן, ולא ידע רי"מ את נפשו, מדוע 'מדלג' הרבי עליו ואינו נותן לו מה'שיריים'. משנגמר הטיש פנה אל הגה"ח ר' גד'ל - כן קבלת, לא קבלת, העיקר שהרבי חשב עליך...

מה עלה בסופו של דבר, שכל אותו השורה שיקבלו שיריים מהרבי נתעלו לשמי מרום תוך זמן קצר - בימי המלחמה ה", וחסדי זה היה היחידי מביניהם שנשאר בחיים...

וללמדנו: פעמים שנראה לו לאדם שהוא מרוחק - איש איש בדיליה ברוח או בגשם, והוא מרגיש שכביכול 'דילגו' עליו מן השמים - לכולם יש פרנסה ורק לו לא נתנו, לכולם יש בנים ובנות ולא לו, לכולם יש נחת מיו"ח ואילו הוא נשאר מאחור וכו' וכו'. עליו לדעת: א. 'העיקר שהקב"ה חשב עליך', ב. בוודאי כל זה אינו אלא לטובתו השלימה, להחזיקו ולהחיותו.

פעם בישר אחד ממקורבי הגה"ק החזו"א זי"ע לרבו, שנולד לו בן

בפרשתן (פרק לב) נאמר בארוכה כל 'פרשת בני גד ובני ראובן', שבתחילה ביקשו "אם מצאנו חן בעיניך יתן את הארץ הזאת לעבדך לאחזקה אל תעבירונו את הירדן" (פסוק ה), ולאחר שהוכיחם משה: "האחיכם יבוא למלחמה ואתם תשבו פה" (פסוק ו) וכו' אמרו (טז-יח): "גדרות צאן נבנה למקננו פה וערים לטפנו, ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל... לא נשוב אל בתינו עד התנחל בני ישראל איש נחלתו", על כך השיב להם משה (כ-כב) "אם תעשון את הדבר הזה, אם תחלצו לפני ה' למלחמה, ועבר לכם כל חלוץ את הירדן לפני ה', עד הורישו את אויביו מפניו, ונכבשה הארץ לפני ה', ואחר תשבו... והיתה הארץ הזאת לכם לאחזקה לפני ה'."

שוב ענו ואמרו בני גד וראובן (כה-כו): "עבדיך יעשו כאשר אדוני מצוה... ועבדיך יעברו כל חלוץ צבא לפני ה' למלחמה כאשר אדוני דובר", עד כאן לשון הכתוב. וכל המעיין בפסוקים אלו יתמה: אם כבר אמרו אנחנו נחלץ חושים, מדוע הוצרך משה לחזור שוב על כל דבריהם, והרי היה יכול לומר להם בקצרה, שאכן רק בתנאי זה תקבלו את עבר הירדן?

והקושיא תגדל שבעתים: לאיזה צורך חזרו בני גד וראובן שוב על כל דברי משה, ולא אמרו שמקבלים על עצמם ותו לא? והדבר אומר דרשני.

מיד 'תיקנו' את דבריהם, לכן חזרו ואמרו כמו שהם עומדים בראשית דבר - "ועבדיך יעברו כל חלוץ צבא לפני ה'", ולא די בזה, אלא משה רבינו חזר ואמר כן לפני כל 'ראשי המטות' ב'תנאי כפול': "אם יעברו בני גד ובני ראובן אתכם את הירדן, כל חלוץ למלחמה לפני ה'". כי אכן זה סוד ההצלחה, לזכור בכל דבר וענין שהכל בידי ה', מידו הכל ומידו נתנו לו:

גם כשהאדם שרוי בעת חשיכה, אם יזכור "שם ה'", שידע שכל הקורות עמו מידי ה' באו - אזי תזרח עליו השמש. וכאמור בפרשתן (ל ב) "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר ציווה ה'", וביאר הרה"ק מחמעלניק זי"ע (הובא בארץ החיים להגר"ח ליבערזהאן מערכת אות א') כאן למדנו, שבשעה שרואים אדם מישראל שדרך הצלחתו נוטה למטה ('מטות' מל' נוטה, וגם רומז למי שיודר 'מטה מטה') לא יעזף ליבו ולא יאבד אמונתו בה', אלא יקבל את הכל באהבה ושמחה, ויאמר: זה הדבר אשר ציווה ה' - כך גזרה חכמתו ית"ש. וידע נאמנה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ויברך על הרעה מעין הטובה בשמחה.

מעשה... בעמוד החתן והמחותנים תחת החופה ניגש אל ה'עשיר' הושיט לפניו 'נעל' ושאלו האם יוכל מע"כ לתקן לי הנעל זאת, כאומר... לא ישכח מר ש'בעצם' אינו אלא סנדלר פשוט, כמוני כמוך...

כשמוע העשיר בקשה זאת, התבייש בושה וכלימה 'וכדי בזיון וקצף', ונפל ארצה מתעלף, ובאותו מעמד נפח את נשמתו והשיבה ליוצרו מרוב צער וכלימה. באותה שעה עמד רבי ישראל וייסד את בית המוסר, ללמד את בני ישראל עבודת המידות כיצד.

היה אומר הגר"ח רבי נטע ציינווירט זצוק"ל: העולם סוברים שהטעם לפתיחת 'בית המוסר' היתה, כשראה רבי ישראל 'השחתת המידות' של העני עד היכן היא מגעת... אך לא כן הוא, שהרי 'השחתה' כזו נדירה היא למאוד, ואין חוששין לדבר שאינו מצוי. אלא סיבת הדבר היא מחמת העשיר דייקא, מדוע איבד עשתונותו? ולא יכול היה לסבול מעט בושה - עשירות יש לך, כבוד יש לך, לראש הקהל נתמנית. גם בנחת זכית, השתדכת עם הרב, וכשכל כך היטיב ה' עמך, מה לך מתעלף בשל אמירה מטופשת של העני המסכן?... אדרבה, עליך לקחת את הנעל מידו ולרקוד עמה, בהודאה לה' שהרים אותך מאשפתות... מדוע הספקת לשכוח לגמרי ממצבך הקודם...

כתב הרה"ק מקאמרנא זי"ע (בחומש היכל הברכה) על הפסוק בפרשתן (ל ג) "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה", שהוא מלשון 'מיחל' ומקווה, ואמר הכתוב 'לא יחל דברו' - היינו דיבורי תפילה, שלא יהיה מקווה שתפילתו תפעל פעולה, אלא יגש אל התפילה בדרך וודאות- שבוודאי ככל היוצא מפיו (בתפילתו) יעשה הקב"ה, ואפילו היוצא מפיו בסתמא- ללא דביקות אלא אמירה בעלמא גם זאת יעשה הקב"ה.

וכה זעק הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"א (בתוך כדי אמירת פרק צ"א שבתהילים 'יושב בסתר' וכו' לאחר הדלקת נר חנוכה): "יקראני ואענהו", דוד המלך מגלה את אוזנו, שהקב"ה עומד ומכריז 'קראני ואענהו', 'רופט מיר און איך וועל אייך ענטפרען, און פארוואס ענטפערט עד נישט, וייל מ'רופט איהם נישט"... בתרגום: 'בני אהובי, קראו אלי ואענה אתכם, אמלא כל רצונכם לטובה', ומדוע נראה לפעמים שאינו 'עונה' כי אכן אינו קורא אל ה'! ואין הכוונה שאינו 'מתפלל' כלל... אלא אף אם מתפלל, אך אין זה מתוך הכרה וההרגשה, כי רק על ידי התפילה תגיע אליו הישועה, דוגמת המבקש טובה מחברו באופן שרק בידי חבר זה היכולת לעזור.

פעם נסע הגה"צ רבי יהודה לייב קאסטלניץ זצוק"ל (אביו של הרה"ק הרמ"ח סלאנים זי"ע), מטבריה לחו"ל, אל בית רבו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע, והיתה הנסיעה קשה ומשברת עצמות. תחילה היו נוסעים ביבשה מטבריה ועד חיפה, משם הייתה הנסיעה בדרך אניה בלב ים עד לאודסה, ומשם שוב ביבשה ברכבת הקיטור עד לגרונדא, ומשם לבית הרבי.

אחר כל טלטולי הדרכים הגיע רי"ל בשעתומ"צ לחצר הקודש, והסתופף בצילא דמהימנותא תקופת זמן כשהוא נהנה מזיו השכינה... בדרכו חזרה על הרכבת מגרונדא לאודסה, והוא זקן

למזל"ט, וכה אמר לו: "מגיע לי (ס'קומט זיך מיר א)מזל טוב". חזר החזו"א על דבריו בנימת הערה: "מגיע לך... מגיע לך...". כאומר: הרי הקב"ה אינו חייב מאומה לא לך ולא לאיש מבני עולם (מעשה איש, ח"ב מערכת 'אמונה וביטחון').

וכבר אמר אחד מגדולי דורנו: הנה אנו אומרים "אמת מלכנו אפס זולתנו", הכל יודעים ומאמינים ש'אמת מלכנו', אבל כל אחד שואל 'היכן אני בתמונה?' (וואו בין איך אין ד'בילד), תשובתו "אפס זולתנו"- אינך נמצא כלל בתמונה הכל רק מלכנו בלבדו.

כי כך היא דרכו של אדם - לב טיפש ונשחץ - אם לא ירשיש בקרבו את האמונה לזכור בכל עת, כי אין לו משלו מאומה והכל מן השמים, הרי מיד כשימלאו אסמיו שבע, כבר ישכח ויביט על כל קניינו כ'שלו', ואוי למי שזיכירנו כי עד לאחרונה (או יותר) היה כאחד העניין (ואז הכיר היטב כי הוא זקוק בכל רגע לחסדי שמים).

ידועה המליצה, מעשה באיש עני ואביון שהיה דר בקצה היער בבית נוטה ליפול. פעם הציע לו אחד מידידיו בעל חנות שיקנה אצלו 'כרטיס להגרלת הלאטער' (לוטו), אמר לו העני וכי שוטה אתה? כשנקלעת לידי באיזו דרך 'שווה פרוטה', אקנה בה מעט לחם לעוללי הרכים, ולא כרטיסי הגרלה. ריחם עליו ידידו והציע לו את דמי ההגרלה כהלוואה, שאם ירוויח בלוטו ישיב לו את ההלוואה.

ואכן, באישון ליל ראה הידיד שעני זה זכה באלפי זהב וכסף... מיד החיש פעמיו לבית העני שכבר ישן היה בעמקות נפלאה, להודיעו על ה'זכיה' הגדולה שנפלה בחלקו, שנעשה לעשיר העיירה. בלב מלא התרגשות דפק על הדלת- תחילה בדפיקות שלוות ושקטות, משלא נענה דפק בחזקה, ביידעו שוודאי רצון בעה"ב שיקיצנו משנתו, להודיעו בשורה טובה זו.

עד שבשעטו"מ ניעור הבעלים, ניגש את הדלת ב'בגדי שינה' פתח סדק צר בדלת, ושאל את האורח מה רצונך... ענה לו ידידו: "רציתי לבשרך כי זכית בהגרלת הלוטו"... תוכ"ד נשתנה קולו של בעה"ב והחל גוער בו: "ממיאל כל בני העיר אינם יודעים מכם, אבל אתה הרי יודע כי הנני 'עשיר העיירה', וכי כך נוהגים בחוצפה' כזאת, לדפוק בבית העשיר באישון ליל?..."

ותוספת דברים אך למוותר, כי כאן נראה תכונותיהם הנוראות של בני האדם (אם אינם מתקנים מידותיהם): עדיין יושב הוא בביתו הרעוע המט ליפול, וכבר 'שכח' הכל, והינו גוער במי שבא להיטיב לו ולבשר לו 'בשורה טובה' אודות עשירותו.

ידוע שרבי ישראל סאלאנטער זי"ע הקים את 'בית המוסר' משום מעשה שהיה, וזה דבר המעשה: שני ידידים היו שלפרנסתם שמשו כסנדלרים פשוטים, והיה מרוויחים בקושי את מטה לחמם. עברו ימים, ואחד מהם עלה לגדולה והתעשר עושר רב, במרוצת הזמן נתעלה ונתגדל שמו של העשיר ונתמנה ל'ראש הקהל' עד שכבר שכחו הכל (וגם הוא עצמו) מעניותו לשעבר...

והיה היום, ו'ראש הקהל' שידך את בנו עם בתו של רב העיירה. שמחת הנישואין נערכה ברוב פאר והדר, במעמד רבנים וקהל רב לכבודו של עשיר דגן, כל זה היה לצנינים בעיניו של רעהו שנשאר בסנדלריותו ועניותו. הלה שכולו אכול קנאה היה, החליט לעשות

לפני כמה שנים הלכתי לאסוף כסף עבור חבר שאיבד את כל רכושו. הוא היה עשיר גדול, ירד מנכסיו והפך להיות עני מרוד. סידרו לנו תור אצל אחד המיליונרים, נכנסנו אליו, הראנו לו את כל ההסכמות מהרבנים, אחר כך הוא מוציא את פנקס הצ'קים. הייתי בטוח שהוא עומד לכתוב סכום בן שש ספרות, אבל הוא מושיט לי את הצ'ק שכתב 360 ש"ח "עשרים פעמים 'חי'". אמרתי לו: "עדיף שהיית כותב פעם אחת 'מת'..."

הגאון הרב ברוך רוזנבלום שליט"א, על לימוד זכות ושכל ישר

"אלה המצוות והמשפטים" (במדבר ל"ו, י"ג)

אני רוצה להביא בפניכם סיטואציה:

יש לך שכן שאתה מכיר אותו בתור אדם ירא שמים. הוא מתפלל בכל בוקר בהנף החמה, אחר כך הוא נכנס לשיעור בדף היומי, משתדל לדקדק במצוה קלה כבחמורה.

פעם אחת, בשעה שתיים בלילה, אתה יושב במרפסת ונהנה מהאוויר הצח ומהשקט, ופתאום אתה רואה את השכן הזה יוצא בשקט מהבית, עם סולם ביד וכובע גרב על הפנים. בצד אחד של החגורה יש לו לום, ובצד השני יש לו מספרי ברזל גדולים אתה עוקב אחריו בעיניך, משתומם, ופתאום אתה קולט שהוא מטפס על הסולם לדירה בקומה השניה, שם מתגוררת אשה אלמנה שסוחרת ביהלומים. אתה המום. אתה שואל את עצמך: מה בדיוק הוא עושה? אומרת לך המשנה: "והוי דן את כל האדם לכף זכות".

איך אפשר לדון דבר כזה לכף זכות?

אם תרצה לומר, שבעלת הדירה נתקעה בדירתה, והוא מחלף אותה כעת - בשביל מה כובע גרב על הפנים?

ואם תאמר שהוא בא להציל אותה מפורצים שחדרו לדירה שלה - בשביל מה מספרי הברזל הגדולים?

קשה, קשה מאד למצוא איזושהי כף זכות. ועל אף שקשה, צריך להתאמץ ולמצוא אפשרות של כף זכות. צריך לקחת את הסיטואציה העקומה ביותר שיש, ולהלביש על המקרה.

השמועה מספרת, שמישהו שאל פעם את ה'פני מנחם' מגור, למה נאמר לדון ל"כף" זכות ולא למזלג?

אמר ה'פני מנחם': אין הכוונה לכלי אוכל, אלא לכף נעלים. מה עושים אם הרגל לא מצליחה להכנס לנעל? לוקחים כף נעליים ודוחפים בכוח! כך, גם אם קשה להכניס ללב איזושהי כף זכות, דוחפים בכח עד שהיא תכנס!

ואיזו כף זכות נוכל 'לדחוף' על השכן ירא-השמים עם הכובע גרב? בואו נאמר, שהוא טיפס למעלה כי רצה לעשות שילוח הקן. הוא ראה שיש על הצינור המרכזי קן ובו יונה שדוגרת על הביצים, והרב

אמר בשיעור על שלוח הקן, שהיונה-האמא דוגרת רק בלילה. השכן חזר מאוחר בלילה משיעור, ונוכר בדברי הרב, ואמר לעצמו - זה הזמן לעשות שילוח הקן!

ישאל השואל: "יפה מאוד, אבל למה כובע גרב?"

התשובה פשוטה מאוד - כי הוא פוחד שהיונה תעוף לו על הפרצוף. "ולמה הוא צריך לום?"

כי הרב אמר בשיעור, שאי אפשר לבוא אל היונה ולהגיד לה: 'תעופי מפה', צריך לגעת ביונה ולהזיז אותה. הוא לא מצא בבית מטאטא, אבל הוא מצא בבית את הלום של 'משה - הפורץ החרדי', אז הוא לקח אותו, כדי שאיתו הוא ידחוף את היונה...

"ולמה צריך מספרי ברזל?"

אה, אולי בשביל לשבור את הביצים...

מה אתם אומרים על הרעיון הגאוני הזה?

אתה יושב בצהרי השבת במרפסת, ורואה את אחד ממתפללי בית הכנסת נכנס לרכב שלו, מתניע ונוסע. בלי שום סיבה נראית לעין. אין איתו איזה ילד פצוע ולא אשה כורעת ללדת. אתה אומר לעצמך: "פיקוח נפש, כן הוא נסע. גם אם אני לא יודע ולא מבין".

יפה מאד, דנת לכף זכות.

אבל עכשיו נבוא ונשאל שאלה קצת מהפכנית: למה זה משנה אם

תדון לכף זכות? הרי בכל מקרה, אסור לך להוציא מהפה שלך שום מילה, כי אם תאמר משהו, אתה תעבור על "לא תלך רכיל בעמך". אם כך, עיקר המצוה הזאת במחשבה. הקב"ה אומר: אני מבקש ממך, אל תראה רע במישהו! "אה, אבל ראיתי אותו עם סולם, עם כובע גרב ולום ומספרי ברזל בשתיים בלילה...", "ראיתי אותו נוסע בשבת, בלי שום סיבה נראית לעין".

נכון, אבל מאחר שהקב"ה רוצה שלא נראה רע באדם שאינו רשע, אנחנו צריכים לאמן את המוח שלנו לא לראות רע. יתרה מזו, נאמן את עצמנו אפילו להתבונן באופן 'עקום', כאשר יש בכך צורך, כדי למצוא צד זכות.

רעיון נפלא ראיתי בספר 'שיחות מוסר' של רבי דוד קראנגלאס זצ"ל, משיגח בישיבת בולטימור:

הוא שואל שאלה עצומה: אדם סבור ש'צד הזכות' שהוא מצא אינו אמת, והוא כביכול מעירים ומרמה את עצמו. וכי ניתן לומר, שהתורה תרגיל אותנו חס ושלום לדברי שקר? ועוד הלא השם יתברך רוצה שיהיה לנו שכל ישר, ונשכיל להתנהג על פי חוקי השכל. ואם כן, האם יתכן שנצטוו להרגיל את עצמנו לדון דברים בהיפוך הישרות ובעיקום השכל?

רבי דוד קראנגלאס מוסיף ואומר: הקב"ה רוצה שלכל אחד ואחד מאיתנו יהיה לב טוב. הוא מצווה אותנו לעשות חסד, לתת צדקה, לעזור לזולת בכל שטח ועניין. ויתרה מזו, הוא חפץ שנסייע גם לאנשים ש'נפלו', לכאורה באשמתם הם. להלן מעשה שהיה:

לפני כמה שנים הלכתי לאסוף כסף עבור חבר שאיבד את כל רכושו, הוא היה עשיר גדול, אבל עסקה אחת לא נכונה שעשה, הפילה אותו עד עפר, הוא ירד מנכסיו והפך להיות עני מרוד.

מהיכן נוכל להשיג כסף כדי לסייע לו? סידרו לנו תור אצל אחד המיליונרים, והיינו בטוחים שממנו תבוא הישועה.

נכנסנו אליו, הראינו לו את כל ההסכמות מהרבנים. הוא יושב וקורא, בעיון גדול. אחר כך הוא מוציא את פנקס הצ'קים. הייתי בטוח שהוא עומד לכתוב סכום בן שש ספרות, אבל הוא מושיט לי את הצ'ק שכתב - שלוש מאות ושישים שקלים.

"בבקשה", הוא אומר לי, "עשרים פעמים חיי".

אמרתי לו: "תאמן לי, עדיף שהיית כותב פעם אחת 'מות'".

"למה אתה אומר ככה, אתה מזלזל בתרומה שלי?"

"חס ושלום, אבל ציפיתי להרבה יותר!".

"תשמע", הוא אמר לי, "אם אתה מדבר בכזאת חוצפה, אענה לך גם אני בחוצפה - אם הוא היה מצליח בעסקים, היה נותן לי דיבידנדים? לא. אז למה אם הוא הפסיד, אני צריך לתת לו דיבידנדים?"

אמרתי לי: "כבודו לומד לפעמים תלמוד בבלי?"

"ודאי", הוא הכריז בקול תרועה, "פעמיים ביום דף היומי!"

הבאתי לו את הגמרא בסוטה (יד ע"ב): "דרש רבי שמלאי: תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים - דכתיב: 'ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישים', וסופה גמילות חסדים - דכתיב 'ויקבור אותו בגי'". שאלתי אותו: "תגיד לי, למה מביאה הגמרא את תחילת החסד מתפירת עלי התאנה, ולא מבריאת אדם הראשון?"

"למה באמת?" אמרתי: "הקב"ה מלמד אותנו מהו חסד אמיתי. הקב"ה ברא את האדם, והאדם חטא! הקב"ה יכול להגיד לו: 'הסתבכת בגלל החטא שלך? בעיה שלך, תסתדר לבד!'. אבל לא כך היה. מה עשה בורא העולם ל'מסתבך' הראשון בעולם? - 'ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישים'. ללמדך, שגם אם אדם מסתבך באשמתו, צריך לדאוג לו!"

"ולמה נסמך לזה ענין הקבורה? ללמדך, שכמו שאתה לא צריך לעשות כלום כדי למות, פתאום הקב"ה מוציא ממך את הנשמה - כך גם אם נפלת, זה לא מחמת הצעד הכלכלי שעשית, בחכמה או שלא בחכמה, אלא הקב"ה סידר לך שיפול. והקב"ה רוצה לזכות את כלולו לתת לך!"

אומר רבי דוד קראנגלאס: "וכשם שהקב"ה רוצה שיהיה לנו לב טוב, הוא גם רוצה שיהיה לנו שכל טוב!"

מללכת הפוך יוצא שכל ישר

נשאלת השאלה: איך נוצר שכל טוב?

פשוט מאוד, מלדון לכף זכות!

איך יכול להיווצר מכך שכל טוב, והרי לכאורה, זהו הפך השכל?

אומר הרב קראנגלאס: מללכת הפוך יוצא שכל ישר.

רבי חיים פרידלנדר זצ"ל כותב בספרו 'שפתי חיים' דבר נפלא:

אם היית רואה את אבא שלך, בשעה שתיים בלילה, מטפס לאיזושהי דירה ויוצא משם עם תיק - מה היית חושב עליו, הוא גנב או לא?

המחשבה שלך הייתה כזאת: אני לא יודע מה הסיבה. אבל דבר אחד אני יודע - אבא שלי לא גנב!

יכול להיות שהזקנה שגרה בדירה ההיא, נמצאת כרגע ב'מעייני הישועה', וזקוקה לכדור מתחת ללשון, אבל אין אותו כרגע בבית החולים, ורק בבית שלה יש, התקשרו אליו שילך לדירה שלך, ויביא לה מהר את הכדור שנמצא שם בארונית, כי זה כמעט פיקוח נפש!

אין לו מפתח, אז ברוב חסדו הוא הסכים לטפס ולהכנס דרך החלון. כל הכבוד לו!

אם מדובר באבא שלך - אתה תדע תמיד למצוא נקודת זכות, גם מתחת לאדמה.

ומה איתנו עצמנו? לכל דבר שאנחנו עושים יש לנו תרוץ. אנחנו מומחים גדולים במציאת נקודות זכות על עצמנו.

אם כך, אותם תירוצים שאתה אומר לגבי עצמך - תאמר גם לגבי הזולת!

אופן המחשבה 'העקום' הזה של מציאת זכות, הופך אותך להיות אדם עם ראש ישר, עם שכל טוב שרואה רק טוב.

בתקופה בה שהיתי בקליוולנד שבארה"ב, נחשפתי שם לאחת הקהילות המיוחדות ביותר. יהודים יקרי ערך, בני תורה, שלא סוגדים למתירנות האמריקאית. מוסדות תורה לרוב, המוסד הגדול ביותר הינו "מוסדות הרב דסלר", בו מתחנכים כ- 2,000 תלמידים, מוסד הקיים מזה שמונים שנה...

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה': לב החכם לימינו, ולב הכסיל לשמאלו..

"גְּדֵרַת צֵאן נִבְנָה לְמִקְנֵינוּ פֶּה וְעָרִים לְטִפְנֵנו" (במדבר ל"ב, ט"ז)

נדמיין לעצמנו מצב שבו אנחנו רואים אדם הצועד ברחוב, בידו האחת הוא מחזיק בילדו בן השנתיים, ובידו השנייה הוא גורר אחריו מזוודת טרולי בעלת ארבעה גלגלים.

ברגע של היסח דעת, משחרר בן השנתיים את אחיזתו של האב בידו, ובורח אל הכביש הסואן. האב המבוהל רוצה לרוץ אחרי בנו, ובטעות משחרר את המזוודה מאחיזתו. התוצאה המתבקשת היא שהמזוודה מתחילה להתדרדר במורד המדרכה ומאיימת לעוף גם היא אל הכביש, ולהפוך למרמס תחת גלגליו של איזה אוטובוס גדול ממדים, או אולי גלגלי משאית כבדה במיוחד.

באינסטינקט של רגע, זונח האב את הדאגה לבנו, ומתחיל לרוץ אחרי המזוודה בחרדה גדולה, כדי שהיא לא תיפגע חלילה.

מה נאמר ומה נדבר אם מקרה כזה יגלה לנגד עינינו? חושבני שלימוד הזכות היחיד על האב, יכול להיות שאולי במזוודה יש לו עוד שני ילדים, ולכן הוא בחר לדאוג לשניים במקום להציל את האחד...

אבל אם נגלה שבמזוודה יש כמה כלי כסף ותכשיטים, ונשמע שהאבא עזב את בנו כדי להציל את ממוןו, מה נגיד עליו? שהוא טעון בדיקה רצינית האם הוא יצור אנושי, או שמא הוא בכלל חייזר שמגיע ממקומות אחרים.

ואם לאחר בדיקה יתברר שהוא אכן אדם, בשר ודם כמונו ממש, אנחנו נשלח אותו מיידית לאשפוז בבית חולים לתשושי נפש. להעדיף את הממון על פני הילד שרץ אל הכביש? איזה מן אבא בעולם יעשה דבר כזה?

אז בואו נראה מה כתוב במדרש, על פרשתנו פרשת מטות.

שבטים שלמים שכללו רבבות אנשים, כל מה שיש להם לדאוג לו זה הצאן? האם יעלה על הדעת לומר דבר כזה, שהצאן שלהם חשוב להם יותר מהילדים שלהם? בוודאי שלא! המדרש הזה טעון ביאור, מונח פה משהו עמוק יותר, כי הפירוש כפשוטו לא מתקבל על הדעת.

אומר ה'באר יוסף', הלא הוא המגיד הירושלמי רבי יוסף צבי סלנט זצ"ל, פשט נפלא:

רש"י הקדוש אומר בפרשתנו, שבסיוחון גרו כל כך הרבה אנשים, שגם אם הם היו יתושים לא היה אפשר לנצח אותם בגלל מספרם הרב. וסיוחון היה אדם כל כך חזק, שאפילו אם היה יושב בכפר קטן ואנשים חלשים, לא היה אפשר לנצח אותו.

מה עשה הקב"ה? נתן בליבם לצאת למלחמה, וכך הם מתו כולם במקום אחד, וכשבאו ישראל לכבוש את עריהם, הם לא היו צריכים להתאמץ בכלל, כי נותרו שם רק הנשים והטף.

ממילא היו ערים בנויות, בתים מלאים כל טוב, שבת ראובן ושבת גד לא היו צריכים להתאמץ יותר מדי, כדי למצוא מקום לאכסן את הילדים שלהם. אבל באשר לצאן הם היו בבעיה, כי הצאן של בני סיוחון נשאר בגדרות הצאן שלהם, עכשיו היו צריכים לבנות דירים ורפתות חדשים, שיספיקו גם לבהמות שבני ישראל הביאו איתם, ולכן הם אמרו ונבנה גדרות צאן למקננו, ולאחר שנשלים את המלאכה הזאת, נפנה לבנות גם ערים לטפינו, נבנה עוד בתים וישובים שיהיה מקום בהרחבה, אבל זה פחות דחוף, כי גם עכשיו כבר יש להם איפה לגור.

אומר המדרש: "לב חכם לימינו זה משה רבינו, ולב כסיל לשמאלו אלו בני ראובן ובני גד". למה? כי בני ראובן ובני גד, כשביקשו להישאר בעבר הירדן, אמרו למשה רבינו: נבנה גדרות צאן למקננו, וערים לטפינו. נדאג קודם לבהמות שלנו, ורק אחר כך לילדים, על זה אומר הפסוק: "לב כסיל לשמאלו". ואילו משה רבינו ענה להם בצורה הנכונה: "בנו לכם ערים לטפכם וגדרות לצאנכם". עליו נאמר "לב חכם לימינו"...

זה הרי בלתי נתפס: דור המדבר, דור דעה. שני שבטים מעם ישראל,

פנה התלמיד לגרא"מ שך זצ"ל: "שמענו על זה שיש שלא עושים קידוש בליל שבת, בין השעה שש לשעה שבע, אבל מעולם לא שמענו על זה שיש אנשים שמקפידים לא לאכול ארוחת בוקר, בין השעה שמונה לשמונה וחצי. מה הפשט בהנהגה המיוחדת הזאת של ראש הישיבה???"

לפחות לשבת על כסא, ויהיה לי יותר נחמד בזמן הזה... אם בעל
האחוזה יקבל מכתב כזה מהמלך, אני מאמין שהוא יסכים להתחשב
בי יותר..."

פרצו שליחי המלך בבכי ואמרו לו: "שוטה שכמוך, תראה כמה שאתה
רחוק מהמלוכה, אתה אפילו לא מבין מה המשמעות של להיות
בן מלך. עולמך צר כעולמה של נמלה, אתה רוצה כסא, ומבקש
שכשנותנים לך מכות, שהן לא תהיינה מכות חזקות מדי..."

"אתה בנו של המלך, אתה יכול לבקש ממנו שיבנה לך ארמון, וייתן לך
אלפי משרתים שישרתו אותך, ויתנו לך את מיטב המאכלים ותפנוקי
העולם, ואתה מבקש לקבל סנדוויץ' עם חמאה ורצועות גמבה,
במקום לחם יבש..."

"כך גם אתה", אמרתי לאותו יהודי, "אנחנו רוצים שיבוא משיח כדי
שירבה כבוד שמים. יהיה בית המקדש, יהיו לנו קרבנות, כהן גדול,
אורים ותומים, מראות אלוקים וכבוד השכינה, ואתה מדבר איתי על
טיול לטיבט... אוי ואבוי!!!"

כמוכן שהכוחות שלנו מוגבלים. אנחנו מאוד משתדלים להרבות
בכבוד בשמים, אבל כמה אנחנו כבר מסוגלים לעשות?

כדאי שנשמע את הסיפור הזה, שסיפר אחד מתלמידיו של מרן
הגרא"מ שך, שזכה לשמש אותו ולהגיש לו את ארוחות הבוקר. אותו
תלמיד שם לב שלרב שך יש מנהג משונה: הוא לא אוכל ארוחת בוקר
בין השעה שמונה לשעה שמונה וחצי. אם מגישים לו את ארוחת
הבוקר בשעה רבע לשמונה, הוא יאכל ויסיים לפני שמונה, אם יגישו
לו בשמונה וחצי הוא יאכל ללא שהייתו. אבל אם יגישו לו את הארוחה
בשעה שמונה וחמישה, הוא ימתן עד שמונה וחצי ורק אז יטול ידיים
ויאכל.

אמר להם משה רבינו: טעות בידכם. גם אם יש לכם איפה לגור, זה
לא מספיק. אתם צריכים לטהר את הבתים מהעבודה זרה שלהם,
להשמיד את כל הדברים הרעים, לבסס בתים שאינם קיימים בשביל
חיי מותרות, אלא כאלו שמטרתם לעשות את רצון ה'.
כי החיים הרוחניים וחינוך הילדים קודמים לכל דבר. זה הבסיס,
היסוד, קודם מכינים את השטח מבחינה רוחנית, אחר כך בודקים מה
צריך במישור הגשמי.

לפני שלוש שנים פגשתי בימי 'בין הזמנים' יהודי בצפון הארץ. הוא
לא היה נראה אחד שעסוק יותר מדי בהבנת העומק של החילוק בין
הקצות לנתיבות, ונראה שכבר כמה עשרות שנים שהוא לא למד
מוסר בשפתיים דולקות... יהודי שנראה מסודר בחיים, עם רכב יפה,
שעון יוקרתי לזרועו, בקיצור, לא אברך כולל...
פתאום שמעתי אותו אומר: "אוי, כבר הגיע הזמן שיבוא המשיח... אי
אפשר כבר לחכות".

האמת שהופתעתי לשמוע משפט כזה מפיו, ואפילו קצת נבהלתי.
אם הוא מדבר על משיח, אולי קרה משהו חלילה. שאלתי אותו
בעדינות... "מה הסיפור? למה משיח עכשיו???"

והוא השיב לי תשובה מאוד פשוטה: "כבר 25 שנה שאני לא הייתי
בארץ בתקופה הזאת של השנה", הוא אומר, "חודש אוגוסט זה חודש
שמוקדש לטיול בחו"ל, פעם בשוויץ, פעם אוסטרליה, פעם תאילנד או
טיבט. אבל לא בארץ!"

"עכשיו באו זמנים קשים, משבר הקורונה, אין טיסות, ובמקום לנפוש
לי במלון יוקרתי באיי סיישל, אני תקוע פה בצמר פשוט כמושב
דלתון... מה אומר ומה אדבר, באמת צריכים כבר משיח!"

אמרתי לו, שבדיק בשביל זה באו ימי 'בין המיצרים' בתקופה הזאת,
כדי להסביר לנו שמשיח חשוב לנו לא בגלל העדר טיסות לטיולים
בחו"ל, ולא בגלל הצימר הלא מוצלח בצפון...

מרגא ה'חפץ חיים' זיע"א, סיפר משל נפלא שמתאר את המצב הזה:
מעשה בבן מלך שנחטף ונלקח בשבי בעודו צעיר לימים, והמלך לא
נואש ושלח אחריו שליחים לכל מקום, במטרה לאתר אותו ולהשיבו
אל אביו. אחרי מספר שנים, כשהוא כבר היה נער או אפילו גבר צעיר,
הגיעה שמועה על איזה רועה צאן, שעובד אצל בעל אחוזה אלים,
ושנראה דומה לבנו של המלך.

הגיעו השליחים לאחוזה, בדקו בסימנים שהיו ידועים להם, ואימתו
את ההשערה. אכן, זהו בנו האבוד של המלך. מיד לקחו אותו, העלו
אותו אל העגלה שאיתה באו, ואמרו לו שהוא נוסע לפגוש את המלך.
"אתה בנו של המלך", אמרו לצעיר המופתע. "כשתבוא אליו תוכל
לבקש ממנו כל מה שתרצה והוא יתן לך..."

הרהר הצעיר מעט, ולבסוף אמר: "אני כבר יודע מה אבקש ממנו! אני
אבקש שישלח מכתב יפה לבעל האחוזה שלי, ויבקש ממנו שיפסיק
להרביץ לי כל כך הרבה, ושיתחיל לתת לי אוכל יותר טוב, במקום
הלחם היבש שהוא נותן לי כיום, וגם שיאפשר לי לקחת איתי כסא
קטן אל המרעה, כדי שבזמן שהכבשים אוכלים עשב, אני אוכל

בבוץ, גם מפני כבודם, וגם בגלל ביטול תורה, שייקח להם זמן לנקות בגדיהם...

במשך שמונה עשרה שנה היה מחוץ לבית, הוא חגג בר מצוה ללא הוריו ואף חתונתו היתה ללא הוריו!

בשנים האחרונות יצאו לאור שני כרכי "מכתב מאלהיו" - מכתבים, שרובם הם מכתבים בין האבא הגדול לבנו, זה מדהים לראות איך ניתן להחזיק בן מרחוק, ולהעניק לו כל כך הרבה אהבה דרך מכתבים.

התבוננתי ומצאתי, שלאורך כל המכתבים ישנו קו אחד שמוביל כל הדרך - אנחנו פה בעולם לרכוש גדלות עצמית ובוזה להרבות כבוד שמים, ואת זה אנחנו צריכים לשים במרכז, כל מה שמביא אותנו לגדלות וריבוי כבוד שמים - אנו נקבל, וכל מה שאינו מוביל לשם - נסגן.

בעודו בחור, טרם נישואיו, מונה רבי נחום זאב להיות ר"מ בשיעור ב' בשיבת טלו לצעירים. במכתבים ששולח אביו הגרא"א למספר קרובים, רואים עד כמה שמח בתפקיד זה שקיבל בנו, ושהוא מתעלה בתורה, אך תקופה קצרה אח"כ ביקשוהו ראשי הישיבה הגרא"מ בלון והגר"מ קאטץ שיטול על עצמו את ניהול בתי הספר לבנים ובנות, שהוקמו שנה קודם לכן וניהולם כשל. קשה היה לו לעזוב את ה'שטייגן' שלו, הוא שלח מכתב לאביו ואביו ענה לו: "אם ראשי הישיבה נתנו עיניהם בך לעניין זה, ומבינים שבכוחך לנהל את המוסדות, עליך לעזוב את השטייגן האישי שבביל להרבות כבוד שמים!!!".

ביום חתונתו של רבי נחום זאב, נטלו רבי אליהו מאיר בלון למשפחה, כדי לשכנע את ההורים לשלוח את בנם לבית הספר התורני שלהם ולא לבית הספר הכללי. כשקיבלו את הסכמתם, אמר לו הגרא"מ בלון: "עכשיו אתה יכול להיכנס לחופה!".

הבנתי, שמי שגדל בחיי עם ערך אחד - לגדול בתורה ולהרבות כבוד שמים, מבין שזה המרכז, וזה חשוב יותר מלגדול כבן יחיד בבית ההורים מגיל תשע! הוא מבין שעדיף להיות בשיבה ולהתעלות, למרות שבכך לא יוכלו הוריו להשתתף בסעודת בר המצוה שלו, ואפילו לא בחתונתו!

הוא מבין שביום החופה, זה הזמן הכי מתאים בעולם לכתת רגלים ולשבת עם הורים לילד יהודי, כדי להביא עוד נשמה של הקב"ה לחיות חיי תורה! רק כך מצליחים להעמיד באמריקה המתירנית מוסד, שברבות השנים העמיד עשרות אלפי בתים נאמנים לה' ותורתו.

משום שהמהות שעליה התחנך רבי נחום זאב, היתה האנטיתזה המושלמת למתירנות והנהנתנות האמריקאית. ויתור מלא, ויתור מוחלט על כל מה שמעניין ויפה ומועיל ומכבד ונחמד, ובלבד שיזכה להרבות כבוד שמים.

קודם בונים 'בתים לטפכם', קודם משקיעים בביעור העבודה זרה וההשקפות הרעות, בהכנת קרקע מועילה ופורייה לצמיחה רוחנית של הילדים הטהורים, ורק לאחר מכן 'גדרות לצאנכם' - השקעה בעניין המשני של דאגה לפרנסה ולרכוש הגשמי.

יום אחד אזור התלמיד אומץ ופנה למרן: "ילמדנו רבינו: שמענו על זה שיש שלא עושים קידוש בליל שבת, בין השעה שש לשעה שבע, אבל מעולם לא שמענו על זה שיש אנשים שמקפידים לא לאכול ארוחת בוקר, בין השעה שמונה לשמונה וחצי. מה הפשט בהנהגה המיוחדת הזאת של ראש הישיבה???"

אמר לו הרב שך דבר נורא... "אנחנו נמצאים בבני ברק", אמר, "בקרית הישיבה. יש לנו בצמוד את אחד מהיכלי התורה הגדולים בעולם, העיר כולה מלאה בשיבות ותלמודי תורה, אשרינו שזכינו!

"לא הרחק מכאן, ברמת גן, גבעתיים, תל אביב, פתח תקווה, בת ים, חולון וכל הסביבה, יש שמה כמיליון וחצי ילדים, שצועדים מדי בוקר לבית ספר שבו לא מלמדים אותם לומר קריאת שמע! לא מלמדים אותם לשמור שבת! לא מלמדים אותם להיות יהודים!!! כמה כאב הדבר הזה גורם לקב"ה! כמה כאב וצער!

"מה אנחנו יכולים לעשות? מה שאנחנו יכולים אנחנו עושים, ועדיין זה רק טיפה מן הים. אין לנו אפשרות להציל את כולם ואפילו לא את רובם.

"אבל לאכול ארוחת בוקר - אני לא יכול לאכול כשמיליון וחצי ילדים צועדים למערכת חינוך, שמחנכת אותם לשמו. אני לא יכול! לכן כל עוד הילדים האלו צועדים לבית הספר, אני לא אוכל ארוחת בוקר. כשכבוד שמים מתחלל אני לא מסוגל לאכול...".

בשנה שעברה הוזקקתי לעבור עם בני משפחתי למשך ארבע וחצי חודשים, לקליוולנד שבאוהיו ארה"ב, נחשפתי שם לאחת הקהילות המיוחדות ביותר שהכרתי: יהודים יקרי ערך בני תורה, שלא סוגדים למתיינות האמריקאית. מוסדות תורה לרוב, המוסד הגדול ביותר הינו 'מוסדות הרב דסלר' בו מתחנכים כ- 2,000 תלמידים, מוסד הקיים מזה שמונים שנה.

למעשה זה המוסד האחראי לכל האידישקייט במקום, אותו הקים וניהל רבי נחום זאב דסלר זצ"ל, בנו של המשגיח הנודע מרן הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצוק"ל.

בתקופה בה שהיתי בקליוולנד ישבתי עם בני המשפחה המנהלים היום את המוסדות, וניסיתי להתחקות אחרי סוד המקום, ולאחר ששמעתי את הסיפור הבא, אני חושב שהבנתי את אותו סוד. וכך סיפרו:

מרן הגרא"א דסלר עבר עם משפחתו מקלם ללונדון, אך משגדל בנו נחום זאב לא הסתפק הגרא"א בנוסח החינוך שהיה באנגליה, היה קשה לו שבנו יחידו לא יקבל את העומק היהודי, כפי שהקנו אותו בקלם. כשהיה בנו בן תשע! הניח אותו על ספינה שהפליגה לליטא, עם שלט תלוי בצווארו בו נכתבו פרטיו ופרטי המקום אליו הוא צריך להגיע, וכך שלח אותו בחזרה לקלם...

משהגיע אל הסבתא שהיתה גרה בקלם, בשעת הצהריים, יצאה איתו מעט לרחובה של עיר. לא היו שם מדרכות, רק פסי עץ על גבי הבוץ. בשלב מסוים אמרה לו עכשיו אנו נרד לבוץ, כי בני הישיבה הולכים כעת בדרך זו מהת"ת למקום האכילה, ואין מן הראוי שהם יתלכלכו

לשמוע ולחשמיע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקיאות ובעיון

'הפוחת בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

פעם בשבת קודש ישב ה'בבא סאלי' ולמד, ופתאום נפלה מנורת השמן על הרצפה, והלהבה גרמה לשטיח שהיה שם להתחיל לבעור. הביט ה'בבא סאלי' על האש ואמר כמשוחח עימה: "כאן בבית שומרים שבת; איך לך רשות לבעור כאן!", והאש נעצרה במקום!

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"כָּכֵל הַיָּצָא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (במדבר ל', ג')

שימושו של עם ישראל בכח הפה נחשב לאומנות' שלו, כפי שמביא רש"י בחומש במדבר (לא, ח). מה טמון בכינוי זה? אומר ה'חפץ חיים', כי כשם שהאמן הגדול ביותר והמוכשר ביותר זקוק לכלי עבודה כדי לייצר את המוצרים שהוא מוכר. כך גם כל יהודי, שכוחו רב ועצום לפעול בעולמות העליונים, צריך כלי אומנות עימם יוכל לפעול. כלי אומנות אלו הינם הפה.

האומן שבמושל, אם ישתמש בכלי עבודה שאינם תקינים, שוב לא יעזרו לו כל כשרונותיו ויכולותיו, והמוצר שיצא מתחת ידיו יהיה בלתי ראוי לשימוש. אף יהודי, אם לא ישמור על פיו שישאר קדוש וראוי למלאכת עבודת הבורא - הרי שלתפילותיו ולתורתו לא יהיה כמעט ערך, חלילה וחס!

לא זו בלבד, אלא שה'חפץ חיים' מביא בשם **האלשיך הקדוש** זיע"א, כי תפילות כאלו ולימוד תורה כזה, שנעשים עם פה שאינו נקי - אף מעוררות קפידה נוראה על האדם שבא להלל ולשבח לבוראו, באמצעות כלי מטונף ומבוזה. והדברים מחרידים ממש!

אלישיב הורה לא להתייחס אליהם כלל ולא להשיב כלום. הפה של בן תורה הוא כלי יקר שמיועד לעבודה רוחנית, לימוד תורה ותפילות, לא משתמשים בו לכל צורך שצץ! אצל גדולי וצדיקי הדורות ראו בבירור, את הכוח העצום שהיה למילותיהם ולדיבוריהם, גם כשנאמרו בהיסח הדעת מוחלט. ידוע הסיפור אודות גאון הגאונים, רבינו אליהו מוילנא זצ"ל, שהלך פעם שקוע בשרעפיו בבית המדרש של וילנא, וציציות טליתו נתפסו מתחת לרגלו של ילד קטן. "מיין קינד", אמר לו הגאון בחיוך, "שתחיה עד מאה ועשרים - אתה מוכן לשחרר את הציצית שלי?" ואותו ילד חי עד גיל מאה ועשרים בדיוק, כי אלו היו המילים שיצאו מפיו הקדוש של הגאון!

באחת מהקדמות ספריו של הגאון רבי **יצחק זילברשטיין** שליט"א, רבה של רמת-אלחנן בני-ברק, הוא מספר אודות הצדיק המפורסם מנתיבות, רבי **ישראל אבוחצירא** זצ"ל, ה'בבא סאלי', כי פעם הוא ישב ולמד בשבת קודש, ופתאום נפלה מנורת השמן על הרצפה, והלהבה גרמה לשטיח שהיה שם להתחיל לבעור.

הביט ה'בבא סאלי' על האש ואמר כמשוחח עימה: "כאן בבית שומרים שבת; איך לך רשות לבעור כאן!", והאש נעצרה במקום! ה'בבא סאלי' היה קדוש עליון, תלמיד חכם וצדיק מופלג, והסיפור הזה הוא לא מופת של פתאים - זהו כוח בסיסי של כוח הדיבור. כוח שהיה לכל יהודי, אילו רק היינו שומרים כראוי על הפה שלנו! שמעתי פעם סיפור מופלא מהגאון רבי **משה מרדכי שולזינגר** זצ"ל,

שמעתי פעם סיפור; על קבוצת בחורים שהתלוו אל מרן ה'חזון איש' זצ"ל בטילו היומי, ודיברו עימו בלימוד. עבר שם איזה יהודי פשוט, עם הארץ גמור, והתחיל להקניט אותם. אחד מהבחורים ניחן בפה שנון, והשיב לאותו טרחן תגובה הגונה וחרिפה.

הוא היה בטוח כי ה'חזון איש' יהנה מהתשובה, אבל ה'חזון איש' אמר לו: "לא ענית טוב!". הלה הופתע, ושאל: "אז מה הייתי צריך לענות?", "שום דבר!" השיב ה'חזון איש' בכובד ראש. "בן תורה לא חייב לענות על כל דבר!".

כך גם נוכחתי אצל דודי זקני, עמוד ההוראה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל בחג השבועות. בשנים בהן נהג לצעוד רגלית לפנות בוקר מבית מדרשו בשכונת 'מאה שערים' עד למתל המערבי, כדי להתפלל שם את תפילת המוסף. הוא היה הולך בראש כשקבוצה גדולה של מתפללים מאחוריו.

קבוצה כה גדולה של אנשים הולכים כך ביחד ברחובה של עיר היתה בולטת, ומידי פעם כשעברנו סמוך לערבים או רחוקים משמירת תורה ומצוות, הם צעקו לעברנו מילות גנאי, קללות ונאצות. הרב

סיפר לי הרב הגאון רבי יצחק שרייבר שליט"א, מרבני ישיבת 'ארחות תורה', כי בשנתו האחרונה של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, הגיע פרופסור ידוע לבדוק אותו בעת שלא חש בטוב.

לאחר הבדיקה, כששוחח הרופא עם אחד מבני הבית בנוגע לתוצאות הבדיקה, העיר הפרופסור ואמר בביטול - כי רופא פלוני שבדק את ראש הישיבה קודם לכן, אינו מבין כלל בענין רפואי זה, ודחה את חוות דעתו בהחלטיות.

ראש הישיבה היה שרוי בחולשה גדולה, והיה נראה כי כלל אינו שומע את שיחת הרופא והנכד. אולם לפני שיצא הפרופסור מהחדר וביקש להיפרד מראש הישיבה, הראה לו הרב שטיינמן פנים זועמות. הנכד והמשמש המסור, הרב דוד שפירא, התפלל ואמר לסבו: "הרופא רוצה ללכת, והוא מעוניין לומר שלום לסבא". השיב לו הרב שטיינמן בלחש, באופן שלא יישמע לאחרים: "אבל לפני כמה דקות דיברתם פה לשון הרע!"...

אירע פעם ששכום כסף גדול נעלם מביתו של מרן הרב שטיינמן, ועלתה ההשערה כי נכנסו גנבים הביתה ונטלו את החפץ בקנין גזילה. כששמע ראש הישיבה את ההשערה הזאת, הגיב ואמר כי הוא אינו אוהב את המילה 'גנבים': "אמור - מישהו בא ולקח" - תיקן את איש שיחו...

הוא מאוד הקפיד לא להוציא מפה שום מילה מגונה או עם משמעות שלילית. הוא היה רגיל לומר לאור דברי ה'חפץ חיים' שהבאנו: "כל דיבור רע שיוצא מהפה מוריד מערך הפה, ומפחית מקדושתו - ומי יודע כמה לימוד תורה אדם מפסיד בגלל זה!"

ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, מסר פעם שיחה על שמירת הפה, ובתוך הדברים סיפר את הסיפור הבא: בילדותו, בעיר מגוריו וואלין, הוא נצרך פעם לתקן את מנעליו, ונכנס לסנדלר המקומי כדי שיתקן את הטעון תיקון. הסנדלר נקב במחיר העבודה, ואמר לו כי זה לא תיקון ארוך, וכי יחכה בינתיים במקום עד שסיים.

עוד מתקדם הסנדלר במלאכתו, ישב רבי מיכל יהודה והביט סביב. ספרי קודש רבים היו פזורים בין המדפים והארונות שבכוח הצר, והיה ברור כי הסנדלר אינו מבטל רגע מזמנו, וכי מתי שהוא מחוסר עבודה הוא מיד פותח ספר והוגה בתורה.

בינתיים נכנס למקום יהודי נוסף כשבידו זוג נעליים לתיקון. "אשמח אם תתקן לי את אלו", אמר הלה והושיט את הנעליים לסנדלר. "אני מגיע עכשיו מסנדלר פלוני לו הבאתי את הנעליים לתיקון, אך לא זו בלבד שלא תיקן לי אותן, אלא אף גרם נזק גדול יותר משהיה בתחילה".

אך שמע הסנדלר את הדברים הללו, ודחה בתקיפות את היד המושטת. "לא אתקן לך!", הכריז בנחרצות. "איני לוקח עבודות ממספרי לשון הרע!"... הוא קם ממקומו ואיים עליו באמצעות פטישו, כדי להרחיקו מהסנדלריה...

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

בעל 'משמר הלוי', אודות הגאון הקדוש רבי מרדכי רוזנבלט זצ"ל, אב"ד אושמינע, המוכר בתוארו רבי קאטלע אושמינער. מגדולי דורו היה לפני מעט יותר ממאה שנים, ושימש ברבניות שונות בליטא, כדיין בעיר קורליץ וכראב"ד בעיר סלונים. אך הוכר יותר על שם רבנותו ב'אושמינע' ונודע כבעל מופת גדול.

בראשית ימיו הצניע את סגולת כוחו לשדד מערכות הטבע ולחולל ישועות, ורק שמע גדולת תורתו יצא למרחוק. אולם כאשר עורר פעם את בני עירו על תיקון גדול בענייני טהרה ולא צייתו לדבריו, יצא מגדרו והראה כוחו בעשיית מופתים. מאז חרדו מאוד מכבודו, והתפרסם כבעל מופת גדול.

רבי משה מרדכי סיפר, כי פעם אחת הגיעה משלחת כבודה של תלמידי חכמים מעיר מסויימת בליטא למעונו של רבי מאטלע באושמינע, ושפכו לפניו את צערם, אודות מושל המחוז בעירם גוי רשע מרושע בשם 'פֶּלְעוּוֹע', אשר לו קשרים הדוקים עם השלטונות, ובשנאתו הגדולה מיצר צעדיהם וגורם להם סבל נורא באופן קבוע. כעת הוא העליל עליהם עלילה מרושעת, וגזר עליהם גזירת גירוש מהמדינה, וכל המאמצים להפיר את הגזירה עלו בתוהו.

החליטו רבני העיר וראשי הקהל לשלוח משלחת אל הצדיק מאושמינע, לחלות פניו ולהתחנן לפניו להושיעם מהצרה הקשה שנחתה עליהם.

אמר להם רבי קאטלע לבוא מחר בלילה בשעה שמיים מסכת, "אז בזכות התורה זהו עת רצון ואוכל לפעול עבורם ישועה" - אמר. הם שבו למחרת בשעה היעודה. רבי מאטלע היה מכוונס בחדרו עם עוד כעשרה תלמידי חכמים, וסיים את המסכת שלמד. לאחר הסיום החל לקרוא איתם פרק ראשון שבתהילים ותרגם כל מילה לשפת האידיש, לדוגמא: "אשרי האיש" - "גְּלִיקְלֵאךְ אִיז דְּעַר מְעֻנְטֶשׁ", וכן הלאה פסוק אחר פסוק.

כאשר הגיע לפסוק הרביעי: "לֹא כֵן הָרְשָׁעִים יֵם אִם פִּמְזֵי אֶשְׁרֵי תִדְפְּנוּ רִחַ" הגביה קולו ואמר: "כי אם כמוץ" - "אזוי ווי די פֶּלְעוּוֹע". "אשר תדפנו הרוח" - וואס די וינט וועט אָעם גְּלִיךְ פֶּלְעוּוֹע, אין די לופט". [המילה 'מוץ' יש לה תרגום עתיק באידיש 'פֶּלְעוּוֹע', בדיוק כפי שנקרא אותו רשע שונא ישראל, ותוכן התרגום הוא שהרוח תעיף ברגע זה את הפֶּלְעוּוֹע למרחקים].

כשסיים את הפרק אמר להם בבטחה: "אתם יכולים לכוון את השעה..." והם נפרדו ממנו לשלום.

כשחזרו לעירם לאחר ימים אחדים, כבר הקדימו את פניהם יהודים נרגשים ומאושרים: "התדעו מה קרה?" - בשרו באושר. "פֶּלְעוּוֹע הרשע שיחק עם ידידיו בערבו של יום פלוני, ולפתע קיבל דום לב, נפל ומת על המשחק... כן יאבדו כל אויביך השם".

היה זה באותם רגעים בהם עמדו השלוחים בתפילה בחדרו רבי קאטלע אושמינער. כמובו, שעם מותו בוטלה גזירת הגירוש...

אדם שכל ימיו דאג שלא יתחלל דיבורו, וזכה ש"ככל היוצא מפיו יעשה!"

ענין קדושת הדיבור ברמה המעשית מתחלק לכמה חלקים. נעסוק בקצרה בכמה מהם, ונתחזק יחד ברוממות הענין וחשיבותו:

Dirshu
 דרשו ד' ועודו
 קרו עולמית לחינוך
 ועידוד לימוד התורה

3 ימים אחרונים נצלו את הזמן הקצר ע

5

תרום 25
 למשך 13
 סך כל התנ

זק

סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים,

שו"ע 'דר'
 הכרך החדש!

שו"ע 'דר'
 הכרך החדש!

ספר ז

שווי המתנה

2

תרום 24 ש"ח להודש
 למשך 13 חודשים
 סך כל התרומה 312 ש"ח

זקבל

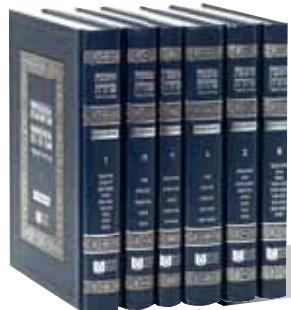
סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים, כריכה קשה

שו"ע 'דרשו' כרך י'
 הכרך החדש!

ספר המפתח

שווי המתנה בחנויות 587 ₪

1

תרום 24 ש"ח להודש
 למשך 13 חודשים
 סך כל התרומה 312 ש"ח

זקבל

סט 'משנה ברורה'
 6 כרכים, כריכה קשה

שו"ע 'דרשו' כרך ט'

ספר המפתח

שווי המתנה בחנויות 587 ₪

למבצע הגדול

שנותר לסיום המבצע

של
ספרים
מארגון
'דרשו'
ללא
הגרלות
וללא
כוכביות

להצטרפות
וקבלת
המתנות
02-5609000
או
**בנדרים
פלוס**

5

תרום 199 ש"ח
ניתן לפרום עד 3 תשלומים

וקבל

שו"ע 'דרשו' כרך י'
הכרך החדש!

סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה מהדורת כיס

שווי המתנה בחנויות 381 ₪

4

תרום 25 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 325 ש"ח

וקבל

סט 'משנה ברורה'
כריכה רכה מהדורת כיס

שו"ע 'דרשו' כרך ט'
שו"ע 'דרשו' כרך י'
הכרך החדש!

ספר המפתח

'דרש דוד' על התורה
3 כרכים

שווי המתנה בחנויות 606 ₪

3

25 ש"ח לחודש
15 חודשים
זימה 375 ש"ח

בל

נה ברורה'
כריכה קשה

שו"ע 'דרש דוד' ט'
שו"ע 'דרש דוד' י'
החדש!

המפתח

בחנויות 686 ₪

"ואז התעלפתי בצד הדרך. הנפילה שלי משכה תשומת לב, ואשה אחת עצרה את הרכב, העירה אותי ונתנה לי לשתות. היא שאלה איפה אני גר ולקחה אותי הביתה. כמה חודשים עברו, ואז החלטתי לממש את ההבטחה"

הסיפור האמיתי על קורות חייו של יואב, והתפילה מעומק הלב

מאת: הרב ישראל היימן

"וְהָיוּ לָכֶם הָעֵרִים לְמִקְלָט" (במדבר ל"ה, י"ב)

לכל מי שמתעסק עם בעלי תשובה, מזדמן להיפגש עם סיפורים מעין אלו. השגחה פרטית מיוחדת או תפילה ממעמקי הלב, באיזו סיטואציה של חיים ומוות, שהביאו להתקרבות ולחזרה בתשובה שלימה. אלו סיפורים שכבר התרגלנו אליהם, ומופיעים בעלונים ובספרים וחלקם ידועים עד מאד.

בסיפור אחד כזה, מוזר ופחות שגרת, נתקלתי לפני מספר שנים, והוא הביא אותי לתובנה עמוקה שקשורה לפרשתנו.

הסיפור הוא אמיתי לגמרי, רק את השם שיניתי. נקרא לו יואב. הוא בא מבית אמיד ומבוסס שלא חסר בו כלום. הוריו מצליחנים ובעלי מעמד, והוא גדל עם כפית של שמנת בפה. אבל יש דברים שאי אפשר לקנות בכסף... ישנם דברים שהם מתנת חיים מבורא כל עולמים, ולא משנה מה שתעשה או מה יהיה המעמד שלך - אם לא קיבלת אותם - אין לך דרך לרכוש אותם בשום צורה.

אני מתכוון למנת משכל וכישורי חיים.

יואב לא היה טיפש חלילה. הוא לא היה חכם. וזה הספיק.

השילוב הזה של חוסר חכמה ואינטליגנציה רגשית וחברתית, עם ריבוי הכסף וכל הפינוקים שהורעפו עליו, הספיק כדי שחבריו לכיתה, שלא היה בהם משהו מהיהדות, ימצאו את הדרך להתעמר בו. לרוב בלי ידיעתו בכלל...

מדובר כמובן על בית ספר בו לא מקיימים מסיבת חנוכה לילדים, ומסילת ישרים הוא שם בלתי מוכר בעליל לאף אחד מילדי בית הספר... חבריו של יואב ניצלו אותו, ואפילו קצת עשקו אותו. הם הרבו להשתמש בו, בצעצועיו ובכספו, בעיקר דרך מה שלא היה לו - דהיינו תמימות המופלגת.

כל זה לא היה כל כך נורא בשלב ראשון ובכיתות הנמוכות. עם גדילתם של הנערים השיטות השתכללו. יואב לא הבין איך דווקא הוא, ש'מפנק' כל כך את חבריו, יכול לסבול מהם ולקבל בתמורה מעשים גלויים כאלו. הוא הצליח להסתכסך ולהשלים עם כל הכיתה, בתרונות אחת לחודש בערך, ושיטות הסחיטה והנכלוליות רק הלכו וגדלו.

לו יצויר שהיה מדובר בנערים בעלי מינימום של יראת שמים - כל זה כמובן לא היה קורה, אבל כאשר נערים אלו לא חוננו על ברכי התורה ומוסריה, אלא על ערכי האגואיזם והאנוכיות - המצב החרף והלך.

לא היה ליואב למי לספר. הוריו שהיו עסוקים עד למעלה מראשם

בצבירה של הון ומעמד, לא ידעו לעשות כלום חוץ מלתת לו עוד ועוד כסף ומתנות, בשביל לנחם אותו וגם כדי לשחד את החברים בכיתה. הוא מעולם לא האשים אותם. הם לא הבינו שפה אחרת.

יואב הפך לילד ממורמר, עצוב ושקט, הוא הסתגר בינו לבין עצמו, והשתדל רק לא להפריע לאף אחד ולמשוך מה שפחות תשומת לב.

יום אחד, כשהוא בן 13 בסך הכל, קראו לו החברים לטיול. יואב כבר הבין את מילת הקוד... הוא קנה שקיות עמוסות של ממתקים, פיצוחים ושתיה לכל החברה, והם יצאו ברכב של אח של אחד הילדים לטיול...

נדלג כאן לרגע שמונה חודשים מאוחר יותר. הכרתי את יואב בישיבה לבעלי תשובה, הוא נכנס אליה בלי שום מושג קלוש של תורה או לימוד.

הוא היה יושב מול הגמרא ובווהה בה שעות בלי להבין מילה. חברותות התחלפו לידו בקצב, ואף אחד לא הצליח לגרום לו להבין ולהתקדם.

אבל העקשנות שלו הייתה מפליאה, הוא לא וויתר לעצמו ולסובבים אותו, וניסה בכל דרך להיכנס לעניין ולהשתייך לישיבה ולהויתתה.

ביום מן הימים התיישבתי לידו בבית המדרש ההומה, וניסיתי לתהות על קנקנו. לנסות להבין מה בוער לו כל כך ולמה הוא מתעקש ללמוד בישיבה...

בתגובה לכל אלו הוא תיאר לי את כל האמור לעיל, ואז הסיפור הגיע אל הטיול ההוא.

"הם לקחו אותי ברכב מרחק נסיעה של כמעט שעה. בשלב מסוים עצרנו באמצע השומקום, החברים סיפרו לי על מסלול מרתק שהם תכננו, ואנחנו אמורים לרדת אליו ממש מכאן. 'זה לא מוסקבן', שאלתי.

'זה קרוב כאן לכפר ערבי, לאיפה המסלול הזה לוקח?'

"אל תדאג, הם הצטחקו. 'כבר תראה, הכל יהיה בסדר!'"

ממבקשי נפשו...

בבת אחת ללא הכנה מוקדמות הוא עוזב את משפחתו ואת סביבתו המוכרת. את העבודה ואת בית הכנסת. את החברותא הקבוע ואת המכולת בה הוא היה רגיל לקנות. בקיצור, בבת אחת החיים משתנים, והוא צריך להתחיל הכל מהתחלה ולא מבחירה...

ביום שישי הראשון לשהותו בעיר מקלט, דופקת על דלת הבקתה שלו אימו של הכהן הגדול, ומביאה לו את כל צרכי השבת וארוחות צהרים ארוזות לכל השבוע. באמת כל הכבוד...

מישהו חושב שבגלל זה הוא לא יתפלל לצאת מכאן, ואפילו במחיר חייו של הכהן הגדול?
החיים שלו נהרסו! הכל בבת אחת קיבל מפנה נוראי. הוא מוכרח לצאת מכאן מה שיותר מהר!?

מה יעזרו לו ארוחות? מה מועילה אימו של הכהן הגדול?
אלא, יש סוד אותו ידעה האמא של הכהן הגדול: תפילה מעומק לב, כשהמתפלל יודע שכל חייו תלויים בה בלבד, חוק טבע הוא שהיא תתקבל! אם אדם מתפלל בצורה שהוא יודע שאין לו שום דבר להישען עליו, וכל פרט מהחיים שלו תלוי לו מנגד, והתפילה היא האופציה היחידה להינצל ולעלות על דרך המלך - ברור ופשוט שהתפילה תתקבל! כך ברא הקב"ה את העולם.

בששת ימי המעשה כאשר האדם נברא, הוא גילה עולם מופלא, רק שאין דרך להתקיים בו כי אין בו חיות. "ואדם אין לעבוד את האדמה". הוא הבין שאין לו שום קיום חוץ מהתפילה. והוא התפלל, ואז ירד גשם וצמחו האילנות והושפעה חיות לעולם. מאז הוטבע בבריאה הטבע הזה, שתפילה שעולה בצורה כזו פועלת בלי שום עכבות ומחיצות! לעומת זאת, אדם שמתפלל אבל לא סומך במאת האחוזים על התפילה, אלא מרגיש שבתוך כלל ההשתדלויות שלו הוא גם פונה לקב"ה - שם לפעמים הוא עונה כן ולפעמים לא...

אימו של הכהן הגדול ידעה את הסוד הזה. היא ידעה שאדם חייו אינם חיים, והוא מתפלל כשכל חייו תלויים לו מנגד, התפילה הנוראית הזו למותו של הכהן הגדול תתקבל, אפילו שאין לה שום סיבה אמיתית, כי זה חוק טבע שתפילה בצורה הזו מתקבלת. היא הביאה להם אוכל והסבירה להם, שלפחות בזה הם מסודרים... היא שברה אצל הגולים את התחושה שהם תלויים רק על הבורא, ובכך קיוותה להועיל שהתפילה שלהם לא תהיה בצורתה המקורית...

כשראיית את ההבנה הנפלאה הזו, הבנתי גם מה קורה עם אותם רחוקים, למה התפילה שלהם שמגיעה במצב כזה שחיייהם תלויים להם מנגד, ואין להם על מי להישען בכלל אלא אך ורק על התפילה הזו - מתקבלת.

הבנתי גם למה כשאני מבקש על פרנסה ובריאות וכל שאר הצרכים שלי, לא תמיד אני רואה ישועות גלויות כאלו. כשתוך כדי התפילה נעשים חשבונות של לאיזה גמ"ח ללכת, או לאיזה רופא או עסקן או מקושר לפנות, זו לא אותה תפילה מקורית של הישענות מוחלטת עליו יתברך. אם נצליח להגיע לאותה רמה של תפילה, לאותה הבנה שאין לנו על מי להישען רק על הבורא והתפילה אליו, בוודאי שנראה בעין בשר את הישועה בכל נושא.

"גם דקה אחרי זה, כשהם הסתודדו והכריזו שהם שכחו משהו ברכב ושאחכה להם רגע, לא חשדתי בכלום. הם הלכו לרכב, ובמקום להוציא ממנו משהו - הם נכנסו אליו בעצמם, ונעלמו תוך שניות לכביש הקרוב. הייתי בהלם. לא ידעתי מה לחשוב. הטלפון, בבקוק המים וכל מה שהיה לי - נשארו ברכב, והייתי בטוח שהם מארגנים לי עוד איזה תעלול, וכבר הם יחזרו לצחוק עלי ועל תמימותי. לקח לי חצי שעה ארוכה להבין, שהפעם התעלול קצת חרג מגבולות ההסתברות, ואני תקוע כאן לא רחוק מכפר שאין לי מושג אם הוא עוין או לא, והפעם אני חייב לעשות משהו אם חיי יקרים לי..."

"עליתי לכיוון הכביש, ולראשונה מאז היותי ילד קטן - התחלתי לבכות בדמעות. הרגשתי נורא.

"האמת שלא ידעתי אפילו לאיזה כיוון ללכת, אבל התחלתי לצעוד לצד הכביש לכיוון ההפוך מהכפר, להתרחק ממנו מה שיותר. אחרי שעה של הליכה ארוכה אל הכלום, התחלתי להבין את המצב בו אני נמצא. קלטתי שאני הולך כאן בחום בלי מים, ולא יודע אפילו לאיפה... הרבה ברירות לא היו לי, טרמפים פחדתי לעצור, כי היו שם הרבה כאלו שאינם בני ברית, אז בהיגיון קר ומתוך תחושת הישרדות פשוט המשכתי ללכת.

"ארבע שעות ברצף צעדתי בשולי הכביש. כביש מהיר שאף אחד לא בדיוק מתעניין מה קורה בשוליו, וממילא אין אפשרות טכנית לעצור שם. הרגשתי סחרחורת, לא יכולתי להרשות לעצמי לעצור. אחרי עוד שעתיים של הליכה הרגשתי שכוחותי אוזלים. צעקתי מעומק הלב: 'ה' תציל אותי אני רוצה להגיע הביתה, אם אני ניצל מפה אני נכנס לשיביה!'"

"ואז התעלפתי בצד הדרך.

"כנראה הנפילה שלי משכה תשומת לב, ואשה אחת עצרה את הרכב, העירה אותי ונתנה לי לשתות. היא שאלה איפה אני גר ולקחה אותי הביתה.

"כמה חודשים עברו ואז החלטתי לממש את ההבטחה ולהיכנס לשיביה. עכשיו אתה מבין למה אפילו שאני לא כל כך מצליח כאן אני מתאמץ? אין לי ברירה אלא להישאר בשיביה!..."

האמת, כששמעתי ממנו את הסיפור הזה, או בכל פעם שאני שומע סיפורים כאלה של אנשים שהיו רחוקים מהקב"ה, ופתאום בעת צרה וצוקה נזכרו בו וממעמקים בקישו ממנו להיוושע - ונושעו מיד, תמיד התחושה שלי היא - למה לי זה לא קורה... למה אני - שמתפלל כל יום, מקיים מצוות ב"ה, זוכה ללמוד תורה ולהיות מחובר כל היום לריבונו של עולם - כשאני עומד בבית הכנסת ומבקש עוד איזה אלפיים שקל שיכנסו לחשבון הבנק, כי יש מחר צ'ק שיוירד ואין לי מושג איך לכסות אותו, לא קורה איזה נס, ומיד אחרי התפילה מחכה לי איזה גביר לתת לי תרומה... מה כבר ביקשתי?? וכי התפילה שלי פחות חשובה משל אותו יהודי, שלכאורה פחות מְתַנָּה את הבורא ויוצרי? למה התפילה שלו נענית בצורה מוחשית כל כך, ואני צריך להאמין שהכל לטובה?...

את התשובה להרגשה הזו מצאתי בפרשת השבוע:

נתאר לעצמנו את הבורח לעיר מקלט הקלאסי. הוא בסך הכל הלך לחטוב עצים לתומו ביער, כדי שיהיה איך לבשל לשבת הקרובה. העסק הסתבך בלי רצונו, לבריחה הפוזה לעיר מקלט כשהוא נמלט

הוא הגיע עם זקן מגודל, פנים אברכיות לחלוטין, כולו אומר שקיעות בתורה. התחלתי לגשש מה קורה איתו היום, וכמעט נפלתי על הרצפה מרוב תדהמה...

על האונייה הענקית והקבלות הקטנות שגרמו למהפך גדול

הרב יונה פינהנדלר

"כָּכֵל הַיָּצָא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (במדבר ל', ג')

מעשה בספינה גדולה שעגנה בנמל. ממש בסמוך, בחניון של הנמל, עמד לו מטוס נוסעים גדול מוכן להמראה. על ידו אוטובוס, בהמשך מכונית, אופנוע ואופניים.

פתחה הספינה את פיה והתהדרה ביכולותיה הכבדות: 'אפשר להעמיס אלי אלפי טונות של סחורה, ואני לוקחת את הכל ומביאה את כל המטען הגדול הזה בבטחה אל חופיה של יבשת אחרת. מישהו מכם, ידידי כלי התחבורה, יכול להתחרות בי?'

עונה המטוס בגיחוק קל, 'נו באמת... את סוחבת את המטען הזה במשך שבועות ארוכים. אני ממריא מכאן עכשיו, ובתוך כמה שעות אני נוחת באירופה, כשעל סיפוני מאות רבות של נוסעים.'

האוטובוס מתערב בשיחה, וחולק בחריפות על קודמיו: 'נו בסדר, מגיעים ליבשות אחרות, כל הכבוד. אבל רוב האנשים צריכים לנסוע בתוך העיר, בתוך המדינה, ואת זה ידידי, אני עושה טוב יותר מכולכם.'

המכונית טוענת בתוקף שהיא הרבה יותר שימושית. 'עובדה... תספרו כמה מכוניות חדשות מיוצרות מדי שנה, וכמה מטוסים או אוטובוסים. ברור שיותר מכוניות, ובפער ענק לעומת כל כלי התחבורה האחרים.'

האופנוע פורץ בצחוק מקרטע ומזכיר לכולם, שהוא משוחרר מכל פקקי התנועה, נוסע בקצב שלו לכל מקום שירצה, אין סמטה צרה שהוא לא יכול להיכנס בה, ואין פקק תנועה שהוא לא יכול לעקוף בקלות.

ואילו האופניים, השיבו בחיוך מבויש, שעם כל הכבוד, כל שאר הכלים זקוקים לדלק כדי לנוע, והם, האופניים, לא צריכים שום דבר, רק זוג רגליים שמדווש במרץ, והאופניים נוסעים בלי הפסקה.

ועכשיו אשאל אתכם ידידי, אמרו לי אתם, מי צודק מבין כל כלי התחבורה הללו? האם הספינה או המטוס? האוטובוס או האופנוע, או אולי האופניים???

התשובה פשוטה ביותר... כולם צודקים! לכל אחד מהם יש מעלות ייחודיות שאין לשום כלי תחבורה אחר. זו סוחבת מטען במשקל עצום, וזה מטיס אנשים במהירות אדירה, זה מתאים יותר לנסיעה בתוך העיר והמדינה, וזה מצוין כדי להסתדר בפקקים.

ואם המושל עוסק בכלי תחבורה, הנמשל הוא אנשים, כולנו, כל

אחד מאיתנו יש לו את הייחודיות שלו, את הדברים שהוא טוב בהם, אבל בסופו של דבר כולנו נזקקים זה לזה, כי הרי העובדים שעבדו במספנה שבה יצרו את הספינה, באו לשם באוטובוסים, ואת האוטובוסים הביאו לארץ בספינה...

לפני כשלושים שנה למדנו בישיבה קטנה, שלושה חברים טובים. שניים מחברי הילדות שלי ואני. אני זכיתי להיות ילד רגיל, כמו כולם, אבל השניים האחרים לא היו רגילים, אחד היה מאוד חזק עם כל נתוני הפתיחה הטובים ביותר. והשני, בדיוק ההיפך...

החבר המוצלח היה בעל ראש חזק כברזל. הגאונות שלו היתה מדהימה. אני זוכר שפעם בחנתי אותו על מסכתות גיטין וקידושין, והוא ידע את שתייהן בעל פה, מילה במילה. ביקשתי ממנו שיגיד לי אותן בהיפוך, מהסוף להתחלה, וגם במבחן הזה הוא עמד בלי בעיה! היינו אז בני 14 בערך...

פעם עשינו איתו תרגיל מעניין: ישבנו כמה חברים, אני שאלתי אותו שאלות בחשבון, הם החזיקו בידיהם מחשבונים, ובכל פעם שאני שאלתי שאלה, הוא היה צריך לענות בעל פה מה התשובה, באותו הזמן שלקח להם לחשב את התרגיל במחשבון.

שאלתי אותו כמה זה 359 כפול 258 ובעוד הם מקישים את המספרים במחשבון הוא כבר חשבן את התרגיל במוחו וענה מיד בלי להסס: 92,622. עוד תרגיל ועוד תרגיל, והתוצאה חוזרת על עצמה כל הזמן, הוא יודע את התשובה באותה מהירות שלוקח לעשות את התרגיל במחשבון...

ביסודיות מדרשי חז"ל שונים וכו'. יש לו סדר יום עמוס בלימודים קבועים, כל יום הוא מתקדם קצת במספר רב של לימודים, ובמשך שנים הוא הצליח לצבור הישגים מדהימים.

אמרתי לו: "שמעון, איך הצלחת, אתה לא היית כל כך מוכשר ומוצלח. מאיפה באו לך הכוחות העצומים האלו?" הוא השיב לי, שהכל בזכות ה'שמעון' שהוא שמע מהמשגיח שלו בישיבה הגדולה, אותה ישיבה בינונית ולא יוקרתית... המשגיח אמר להם אז רעיון על פרשת השבוע שלנו, פרשת מטות. "ככל היוצא מפיו יעשה", הוא אמר להם שכל אדם צריך לקבל על עצמו קבלות טובות מעת לעת. אבל החכם עיניו בראשו, והוא מקבל מראש קבלות כאלו שאפשר יהיה לקיים אותן, ושהוא לא ייפול מהן.

"אבל כשמקבלים קבלה קטנה", אמר המשגיח, "צריכים להחליט בהחלטה גמורה שעומדים בה בכל מחיר, ויהי מה!". "אני תפסתי את הרעיון הזה בשתי ידיים", מספר שמעון, "החלטתי ללמוד כל יום עשרה פסוקים של תורה. אחרי תקופה הוספתי עוד קבלה קטנה, כל יום חצי עמוד של גמרא. זה בר השגה, כל בחור מסוגל לזה, אבל עמדתי בזה בכל מצב, גם ביום כיפור ובערב תשעה באב, או בפורים ובערב פסח. לא עבר עלי יום שבו לא למדתי עשרה פסוקים וחצי עמוד גמרא. אחרי תקופה הוספתי גם שתי הלכות ברמב"ם.

"אלו קבלות קטנות", הוא אומר, "זה עניין של כמה דקות לימוד וממשיכים הלאה, לקבלה הבאה. אבל אחרי שלושים שנה של עקביות, ושכמהלכן הוספתי עוד ועוד קבלות קטנות כאלו, זה הצטבר להיקף עצום של לימוד וידע".

אמרו אתם... למי יש תנאי פתיחה טובים יותר להצלחה? לבחור הגאון שהלך לישיבה הכי נוצצת בארץ, או לבחור הבינוני שהלך ללמוד בישיבה בינונית, ודווקא שם הוא מצא משגיח שהצליח לחדור ללב, ולהשפיע עליו באופן שייתן לו את המתנה הכי גדולה שקיבל בחייו?

התשובה היא שלשניהם יש תנאי פתיחה מעולים. כל אחד מהם יכול היה להצליח ולהגיע רחוק, זה שאבא שלו ראש ישיבה וכל הדודים שלו ראשי ישיבות, לא אומר שהוא גייע רחוק. בכלל בכלל לא! וזה שהוא בינוני וכישרונותיו חלשים יחסית, לא אומר שהוא לא יוכל להתקדם בחיים, ממש ממש לא!!! ההצלחה, ככל שהיא בידי אדם, תלויה אך ורק בהשקעה ובעקביות. ר' שמעון ידידי הצליח להוכיח את זה בצורה מוצינת. בקרוב אצל כלונג!

אם לא די בכך, הוא זכה להיוולד גם למשפחה הכי נכונה בעולם. כל הדודים שלו ראשי ישיבות, הסבים שלו, כמה דורות אחורה כולם היו חשובים, גם אבא שלו כמובן, וזה היה די ברור שגם הוא עתיד להיות ראש ישיבה. למעשה, מבחינת הישיבה שלנו, זה היה כבוד עצום שכזה בחור בא ללמוד בישיבה הזאת.

לעומתו, החבר השני, היה בעל כישרונות חלשים למדי. בינוני ומטה. הוא היה ילד טוב, בחור חביב מאוד, ירא שמים, אבל לא מאוד מוכשר. תשאל אותו כמה זה 48 ועוד 12 וייקח לו חצי שעה לעשות את החישוב. תבקש ממנו ללמוד משנה אחת בעל פה, וזה ייקח לו כמה שעות עד שהוא יידע אותה.

כמובן שכשהגענו לעלות לישיבה גדולה, המציאות דיברה בעד עצמה. החבר הגאון התקבל בלי להתאמץ בכלל לשורה של ישיבות טובות, והיה צריך לבחור מביניהן לאיזו הוא רוצה ללכת, ואילו החבר הפחות מוכשר, קיבל שורה של תשובות שליליות, עד שלבסוף נאלץ ללכת לישיבה שנחשבה לבינונית.

שנה וחצי אחר כך, כשהיינו בשיעור ב', התחלתי לשמוע שבמקרה של החבר הגאון התחילו חריקות. הוא לא מסתדר בישיבה, ונאלץ לעבור לישיבה אחרת, וגם שם הוא לא מוצא את מקומו, מפה לשם, אחרי כמה שנים נוספות, שמעתי שהוא עובד כמוכר בחנות צעצועים. מאז לא שמעתי עליו יותר. דרכינו נפרדו.

לפני שלושה שבועות, בעודי מהלך ברחובה של עיר ראיתי אותו. את החבר הגאון והמוכשר... שמחתי מאוד לקראתו, לחצתי את ידו בחביבות, והצעתי לו שאולי נשב באיזו פינה ונשלים פערים, איפה היית מה עשית, מה אתה עושה היום...

הוא הסכים... והתחיל לספר. אני לא אלאה את הקוראים בתהפוכות שעברו עליו, אלא רק אומר לכם שהוא עבר חיים קשים מאוד, ולא הצליח בשום תחום. אין לו כסף, הוא מסתובב סביב עצמו ולא עושה שום דבר, הוא לא מצליח אפילו למצוא עבודה נורמלית.

הצטערתי מאוד לשמוע, ואמרתי לו שאני מאוד אשמח לסייע לו כמה שאפשר, ושאוילי באמת כדאי לשמור על קשר רציף יותר. החלפנו מספרי טלפון ונפרדנו.

יומיים אחר כך פגשתי באירוע כלשהו את החבר הנוסף, הבחור הבינוני מהישיבה. הוא הגיע עם זקן מגודל, פנים אברכיות לחלוטין, כולו אומר שקיעות בתורה.

התחלתי לגשש מה קורה איתו היום, וכמעט נפלתי על הרצפה מרוב תדהמה. התברר לי שהחבר שלי סיים 30 פעמים את התורה, 9 פעמים את הרמב"ם, שבע פעמים ש"ס, פעם אחת ש"ס ירושלמי, הוא יודע את רוב ששה סדרי המשנה בעל פה, ובנוסף הספיק ללמוד

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

יום אחד אני מקבל טלפון מהרכז החינוכי של בית הספר: "תשמע כבוד הרב, אנחנו מעריכים את המעמד התורני שלך, אבל איך אומרים? לא בבית ספרנו... אנחנו מבקשים שתתרחק מהילדים שלנו". הוא אמר לי שאני מסית את הילדים נגד ההורים...

פעיל 'אחינו', הרב ישראל דחבש, עם שלושה סיפורים על אנשים שלבם התהפך פתאום, וההתקרבות לתורה

אליעזר (לייזר) רוט

"אלה המצוות והמשפטים אשר צוה ד'" (במדבר ל"ו, י"ג)

עבודת הקודש של פעילי 'אחינו', כמו גם הפעילים בארגוני הקירוב האחרים, מצריכה לא פעם לקבל החלטות לא פשוטות. האם ללכת עם האמות עד הסוף, בלי להתבלבל מאף אחד, או שלפעמים יש צורך לגשת בצורה מרוככת ומעט מתפשרת, מתוך מטרה להביא לתוצאה של קירוב לבבות נוספים לאבינו שבשמים.

כמובן שכל מקרה לגופו, וצריכים הרבה מאוד שיקול דעת ועמידה על המשמר, ובלבד שישוון הפעיל את לבו לשמים.

בימים האחרונים שמענו מפי של הפעיל הוותיק והמוערך, הרב ישראל דחבש הי"ו, סיפור מדהים בהקשר זה, והרי הוא לפניכם:

"לפני כמה חודשים קיבלתי טלפון מפעיל תשובה, שהקים מדרשיה ביישוב כלשהו. אני לא אפרט כאן את שם היישוב מטעמים מובנים, אבל מדובר במקום די סדור ואליטיסטי, אנשים שברוב המקרים לא חסר להם כסף, יש להם עולם הזה בשפע, ואילו העולם הבא שלהם, איך לומר, לא כל כך תופס מקום...

"רמת הניתוק שם מהיהדות פשוט מחרידה. על שבת אין בכלל מה לדבר, כשרות הם לא שומרים, אבל בכלל בכלל לא, ואפילו ביום כיפור רובם לא טורחים לבקר בבית כנסת. ממש מקום מנותק לחלוטין מיהדות.

"אותו פעיל הצליח להיכנס לשם ולהקים מדרשיה. באו כמה בני נוער בערבים, פעמיים שלוש בשבוע, שמעו שיעורי תורה, קיבלו קצת מושגים ביהדות, ו... המשיכו הלאה בחייהם. זה נמשך ככה תקופה ארוכה ואותו פעיל הרגיש שהוא הגיע למבוי סתום, הם באים, שומעים, נהנים והולכים הלאה. אף אחד מהם לא התחיל להניח תפילין בקביעות כל יום, אף אחד לא התחיל לשמור שבת, שלא לדבר על כניסה לשיבה. "הוא התקשר אלי, ואמר לי שהגיע הזמן להפעיל ש'טיות עבודה יותר התערבותיות'... אמרתי לו: בסדר, למה לא? אני אקפוץ פעם אחת, נראה כמה מדובר ונבנה תוכנית פעולה, בס'יעתא דשמיא.

"הגעתי לשם, וראיתי חברה שמאוד מתעניינים ואוהבים לשמוע שיעורים, אבל היתה לי בעיה עם כל הגישה שלהם. הם לא באו כדי להתחזק, הם באו כדי להרחיב אופקים, הרב סיפר סיפורים יפים, לימד

אותם מושגים בסיסיים ביהדות, והם נהנו ללמוד ולהעשיר את הידע, אבל לרגע לא חשבו שזה נוגע לחיי היום יום שלהם. "אמרתי לו: תן לי לחשוב על זה קצת, אני מקווה שהקב"ה ייתן לי רעיון איך לוקחים את כל הסיפור הזה צעד אחד קדימה..."

בכח הגמרא

"אחרי כמה ימים חזרתי אליו, ואמרתי לו שאני חושב שאני יודע מה הסיפור. 'הם לא לומדים גמרא', אמרתי לו, 'מקובלנו מגדולי התורה, שאין דבר שמקרב יהודי לאביו שבשמים יותר מדף גמרא. תן לי למסור להם שיעור קבוע בגמרא, ותראה שינוי בעזרת ה'..."

"הוא חשש שאם אתחיל למסור גמרא, כל המדרשיה תתפרק לו, כי יש לו קהל יפה של צעירים שבאים לשמוע פרשת שבוע וכדו', אם אני מתחיל לעשות שינוי כזה דרסטי, חלק גדול מהם יפסיקו לבוא.

"אמרתי לו: 'מה פתאום להחליף? אתה תמשיך בשלך. מתי אתה מסיים? בשעה עשר בערב, ולאחר מכן מתפללים ערבית, נכון? אז בוא תראה מה נעשה, אני אמסור את השיעור בגמרא מעשר ורבע, ועד 11 וחצי בלילה. מקובל?"

"הוא הסכים, אבל הזהיר אותי שזאת שעה מאוחרת מדי ולא בטוח שיהיו משתתפים... אמרתי לו: 'בסדר, מלנסות לא מפסידים'... "באתי לשם חצי שעה לפני ערבית, ישבתי ליד הרב שמסר את השיעור בפרשת השבוע, ומדי פעם התערבתי, סיפרתי סיפור יפה שמושך את הלב, עשיתי קצת 'שמייה' שמה, ואחרי עשר ורבע, לא היה אחד שלא

נשאר לשמוע שיעור בגמרא...

"אני מסרתי להם את השיעור בצבעים חיים, עם כל החיות שיש בפנים, יארתית להם את המקרה, נתתי להם להרגיש את הדמויות, אתגרתית אותם עם השאלה של הגמרא, שיבחי את ההסברים הנפלאים שהם נתנו כל אחד לפי נקודת המבט שלו... בשעה 12, כשרצית לסגור את הגמרא, הם לא נתנו לי. התחננו להמשיך בשיעור עוד ועוד..."

"המשכתי להגיע למדרשה הזאת, שלוש פעמים בשבוע, הם התלהבו עד הגג, קראו לעוד חברים מבית הספר, התחילו להניח תפילין, חלק התחילו להימנע ממאכלים שאינם כשרים, שמירת שבת... נהייתה מהפכה.

"וכמובן, כשקורית כזאת מהפכה בכזה יישוב חילוני אליטיסטי, מה קורה? מיד קמה התנגדות. ההורים הרגישו שמשוהו לא כשורה, התחילו לשאול זה את זה, וגילו שיש פה איזה רב חדש שהגיע למדרשה, והתחיל לשגע את הילדים שלהם לשמור שבת ולאכול רק כשר... הם פנו להנהלת בית הספר, נהיה בלגאן לא קטן ביישוב.

"יום אחד אני מקבל טלפון מהרכז החינוכי של בית הספר. 'תשמע כבוד הרב, אנחנו מעריכים את המעמד התורני שלך, אבל איך אומרים... לא בבית ספרנו... אנחנו מבקשים שתתרחק מהילדים שלנו...'."

כח החיך

"בחסדי שמים, לא נבהלתי מהאיזמים. אמרתי לאותו רכז: 'למה אתה מדבר ככה לא יפה? מה, אתה לא יודע לכבד את חופש הדיבור ואת הזכות של כל נער לבחור בעצמו את עתידו? ככה אתה רוצה לכלוא את התלמידים שלך, על ידי זה שאתה לא מאפשר להם לשמוע על המקורות שלהם ועל המורשת של העם שלהם???'..."

"הוא אמר לי שאני מסית את הילדים נגד ההורים, ושאני מעודד אותם להשתמט משירות צבאי... אבל אני אמרתי לו: 'אני לא מבין על מה אתה מדבר, תבוא פעם אחת לשיעור שלי, ותגיד לי אם אני מדבר דברים כאלו. אתה יודע מה? אתה יכול לבוא לכל השיעורים שלי, ולשמור עלי שאני לא אדבר דברים שלא מוצאים חן בעיניך, מקובל???'..."

"הוא אכן הסכים, והחבר'ה במדרשה הזהירו אותי שהוא מאוד מסוכן: 'הוא הכי שמאלני בכל האזור', אמר לי אחד הנערים, 'אנחנו מאוד אוהבים אותך, כי הוא נותן לנו את כל הנשמה, ובאמת ידיד אמיתי של כל אחד ואחד מאתנו, אבל הוא נגד היהדות, נגד התורה. אם הוא מגיע לכאן, אנחנו בבעיה רצינית'..."

"אמרתי לתלמידים, 'ידידי, אני לא מפחד. אתם ראינו ששיעור גמרא עשה לכם רק טוב, נכון? הוא יבוא לפה, ישמעו שיעור בגמרא, זה יעשה טוב גם לו. אנחנו הולכים עם האמת שלנו, בלי לפחד!'."

"אותו רכז לקח איתו עוד שני אבות של תלמידים שמגיעים למדרשה, והם הגיעו לשיעור הבא שלי. הרב של המדרשה שהביא אותי, הציע שאולי אבחר לכבודם נושא מעניין, שהם יוכלו להתחבר אליו רגשית... במקום ללמוד סוגיא של דיני עבד כנעני למשל, שזה דבר שיעורר אצלם דחיה חלילה.

"אמרתי לו: 'ידידי, אני לא מתחנף לאף אחד. התורה היא מושלמת, כולה, כל החלקים שלה. הם ישבו כאן וישמעו שיעור בגמרא כמו כולם, בין אם הנושא מוצא חן בעיניהם ובין אם לא'..."

"הגעתי בשעה תשע וחצי, הרב המקומי היה באמצע השיעור שלו בפרשת שבוע, והם ישבו שם בפנים חתומות, שלושה מבוגרים חילוניים. שמו על הראש כיפות קרטון אבל ישבו בפנים מאוד חשדניות, משחרים לטרף.

"אני נכנס למדרשה, כל החבר'ה הצעירים באים לוחצים את היד, מתחבקים. הרכו ושני ההורים שהיו שם הסתכלו עלי, ומיד הבינו שאני 'הרב הבעייתי'. ראיתי על הפנים שלהם שמהם ממש רוצים לטרף אותי, אבל לא נלחצתי, הושטתי להם יד בחיך רחב והתיישבתי לידם.

"הקשבתי יחד איתם לשיעור, ואז כשהרב דיבר על איזה נושא ביקשת רשות להתערב, וסיפרתי סיפור מרתק, שגרם לכולם להשתתח על הרצפה מרוב צחוק. גם אלו שישבו עם פנים חתומות לא יכלו להתאפק, פרצו בצחוק כמו כולם. הרב המשיך למסור את השיעור שלו ואני שוב עם עוד איזה סיפור ובדיחה יפה..."

"אחרי תפילת ערבית התחלתי למסור את השיעור שלי. הם ישבו, מרותקים! הקשיבו לכל מילה, ראיתי שכל הגישה שלהם כבר יותר מרוככת, ואז הרכו לא הצליח להתאפק, היה חייב לשאול אותי על צבא, ולמה החרדים לא עובדים, וכל השאלות הרגילות שאותן אנחנו הפעילים שומעים אלף פעמים ביום..."

"ואז הגיע השלב שבו הם אמרו, שחוקי התורה לא מוסריים חלילה וחס.

מה זה לקנות עבדים? מה זה 'לא תחיה כל נשמה?'..."

"אמרתי להם: 'אתם לא מתיישים לדבר על מוסר? בוא נראה איך נראה הצבא שבו אתם שירתתם, ושאלו אתם רוצים לשלוח את הילדים שלכם'..."

"הם התעצבו עלי כהוגן, ואני המשכתי: 'בא מחבל לחייל ורוצה להרוג אותו. מה הדבר הכי מוסרי בעולם? לומר לחייל שיגן על עצמו, שירה במחבל בלי לחשוב פעמיים. אבל הצבא הלא מוסרי הזה אומר לו: שניה, רגע! עצור, קודם כל תחשוב אם הוא באמת רוצה להרוג, דבר שני אם יש לו את היכולת לעשות זאת, אחר כך תירה באוויר, אם הוא לא נרתע אז לרגלים, ורק אם זה לא עוזר מותר לך לפגוע בו. זה נקרא מוסר? זאת ההוראה הכי מושחתת בעולם!!!'..."

"המדריך ניסה להתווכח, אבל אחד ההורים, ימני בדעותיו, קפץ ואמר שאני צודק. זה באמת לא בסדר ולא מוסרי... בקיצור נהיה שמח, ויכוחים, הסברים, אבל הכל ברוח טובה, עם הרבה צחוק והומור.

"כשהסתיים הערב, כבר היינו ידידים. אחד החברים במדרשה סיפר לי בשקט, שהמדריך כבר דאג שיצלמו אותו כשהוא יושב בשיעור, ופרסם הודעה לכל תלמידי בית הספר, כשהוא כותב שהוא לומד בשיעור תורה אצל הרב הכי מצחיק בארץ, והוא נהנה מכל רגע במדרשה!!! וזה בנאדם שרח"ל היה הכי אנטי נגד היהדות בכל האזור..."

"לא נחה דעתו עד שהתוודע ב'רגע של חולשה', וסיפר לתלמידים המעריצים אותו שהוא לא כזה רחוק מהדת כמו שהם חושבים... כשעשו לו בר מצווה הוא עלה לתורה, והוא אפילו זוכר עד היום את ההפטרה של פרשת 'חיי שרה' בעל פה... הוא התחיל לומר את הפסוקים בטעמים של הפטרה, והיה נראה שהוא באמת מתרגש ונהנה מאוד.

"במקום שאני אנסה למצוא חן בעיניו, הוא ניסה למצוא חן בעיני, והתחיל להסביר כמה שהוא מעריך את היהדות וכו'..."

"לא הייתי חולם להצליח כפי שברוך השם הצלחתי. בתחילה רק רציתי לנסות, "לתפוס" משהו שיקרב אותי לידיעת מסכתות. התחלתי ללמוד ולחזור, אך במסכתות הראשונות לא היה קל"

הרה"ג ר' אברהם ישעיהו ואקנין שליט"א שנבחן למעלה משמונה עשרה שנה בדרשו מספר על הלימודים והמבנתים

מאת: הרב אלעזר גולדברג

יש מבני התורה שמשותפים תמידים כסדרם במבחני "דרשו", בכל המקצועות. הם ממש "חיים" את "דרשו" בכל רגע ובכל יום. אחד מאותם בני עליה המועטים הוא הרה"ג רבי אברהם ישעיהו ואקנין שליט"א אשר כל מעייניו נתונים באוהלה של תורה. במשך למעלה משמונה עשרה שנה נבחן הרב שליט"א מדי חודש בחודשו על שלושים דף גמרא ולאחרונה גם הצטרף לתוכנית "קנין ירושלמי". התקשרנו כדי לברר איך הוא עושה את זה והאם כל אחד יכול להצליח כמוהו.

מה אתה חש בנוגע לתכנית ש"ס לאחר שנים רבות של לימוד וחזרות?

. ראשית - אני מרגיש חובת הכרת הטוב גדולה מאוד ל"דרשו". את החוויה האדירה של סיום כל מסכת עם חזרות ושינון קשה מאוד להביע במילים, אבל מדובר בהרגשה עילאית ומיוחדת במינה!

התוכנית הנפלאה הזו של קנין הש"ס וכעת גם תוכנית "קנין ירושלמי", גורמת ל"מחייב" גדול לסכם ולזכור כל דף ודף. לפני שנים רבות קיבלתי עצה מראש הכולל בו למדתי, שבכל יום בסיום לימוד הדף, אסכם במספר מילים או משפטים את כל האמור בדף, הווא אמינות ומסקנות, קושיות ותירוצים, חילוקים ושיטות. לאחר מכן לחזור ולשנן משפטים אלו כמה וכמה פעמים בסוף היום לאחר סיום סדרי הלימוד. עצה זו נתנה לי תועלת גדולה מאוד להתכונן כראוי למבחנים.

למרות שבעת שלמדתי בישיבה התאמצתי לחזור ולהצליח לזכור את הסוגיות, לא תמיד הדבר עלה בידי. דווקא דרך הלימוד של "דרשו" סייעה לי רבות, לשנן, לסכם ולזכור היטב כל דף וכל סוגיה. ניתן לומר שאת הידיעות בש"ס קניתי בזכות "דרשו"!

האם האמנת בתחילת הדרך שתגיע להיכן שאתה אוהו כעת, שסיימת פעמיים וחצי את הש"ס כולו ובדרך לסיים גם את כל התלמוד ירושלמי?

כמובן שלא הייתי חולם להצליח כפי שברוך השם הצלחתי. בתחילה רק רציתי לנסות, "לתפוס" משהו שיקרב אותי לידיעת מסכתות. התחלתי ללמוד ולחזור, אך במסכתות הראשונות לא היה קל, כי לא כתבתי סיכומים בצורה מסודרת. רק באמצע סדר מועד,

במבחנים על מסכת ביצה, התחלתי ליישם את העצה עליה דיברתי - לכתוב סיכום קצר מדי יום בסיום הלימוד והשינון של הסיכום גם לי להצלחה גדולה, ברוך השם. את הסיכומים הללו הדפסתי לאחר מכן מדי שבוע וחילקתי לידידי ומכרי.

אני זוכר שנדהמתי מכך שהצלחתי לסיים כמה מסכתות בהצלחה, עם חזרות מרובות וידיעות נרחבות. כמובן שאם הזמן הדבר נעשה קל ומהיר יותר, כי ההרגל נעשה טבע, ללמוד לא רק בשביל ליהנות מאור התורה, אלא להתבונן בכל מה שלומדים ולסדר בראש את המהלך של הדף.

מה היו האתגרים שהיו לך במהלך השנים בהן נבחנת?

לכל אדם יש אתגרים בחיים, תקופות המוציאות אותו משגרת החיים הרגילה. אצלנו הם ימי בין הזמנים, שמחות שונות במשפחה וכדומה. אתגרים אלו שכנעו אותי להצטרף לתוכנית "קנין ש"ס", בגלל המחייב שיהיה לי ללמוד בכל יום דף גמרא בלי דילוגים וכך לא יעבור עלי יום בלי תורה. ואכן, גם ביום שערכתי ברית לבני, או בימי של חופשה וטיול, לא ויתרתי על לימוד, סיכום ושינון הדף היומי. מהתורה אף פעם לא לקחתי חופש!... בסופו של דבר ההכנה למבחן אינה דבר שניתן לעשות ביום או יומיים, זו עבודה של חודש שלם!

את החומר יוכל להצליח.

מה קורה כשמתקרב סיום מסכת, איך הדבר משפיע עליך ועל בני הבית? כל חודש בו אני מסיים מסכת, כל הבית נכנס לכוננות. אני רגיל לחגוג עם בני המשפחה בשבת שאחרי הסיום. כך כל בני הבית מרגישים שותפים בלימוד. הדבר מכניס את אהבת התורה לתוככי הבית. בעקבות כך הילדים שלי החלו ללמוד בצורה בה אני לומד, עם סיכום שינון וחזרה, ובכל שנה מסיימים וחוזרים פעמים רבות על המסכת הנלמדת בישיבותיהם.

למותר לציין שבהתקרב סיום הש"ס, ההתרגשות גדולה מאוד מאוד. ובפרט כשמגיע מעמד הסיום ש"דרשו" עורכים, תוך השקעה אדירה בכל פרט, לכבד לפאר ולרומם את לומדי ומסיימי הש"ס. רשמי אותו מעמד נשאר בלב כולנו זמן רב וממלא אותנו בחשק ובמרץ להמשיך להשתתף בתוכנית!

כמה זמן אתה צריך בשביל ללמוד את הדף ולהתכונן למבחן החודשי?

הלימוד עצמו נעשה בין הסדרים ומעט בסדר שלישי. ואת החזרה העיקרית לפני המבחן אני עושה בליל שישי שלפני המבחנים. הייתה תקופה ארוכה שהייתי מתקשר לגיסי שגר בחיפה ויחד היינו משננים את כל 30 הדפים החודשיים. היינו עושים זאת בדרך של "שקלא וטריא" - אחד היה שואל את שאלות הגמרא והשני משיב מה שהשיבה הגמרא. וכך היינו מסיימים תוך מספר שעות מועט את החזרה כולה. הייתה זו חוויה מיוחדת במינה!

המבחנים עצמם מנוסחים היטב וניכר שהמטרה שלהם אינה להכשיל את הנבחנים. אולם מאידך כן צריך להשקיע בלימוד וסיכום מהלך הסוגיות על מנת להצליח. בשנים הראשונות התמקדו יותר בפרטים של הסוגיות ואילו בשנים האחרונות עיקרי השאלות הן החלקים היות עיקריים בסוגיות, זאת כדי שכל מי שלומד ומסכם

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

שיהיה עם מי לשוחח בלמוד. אבל לשם מה צריך 'חדר טוב' - כדי לישון? מה נפקא מינה? הרי בין כך ובין כך נמצאים כל היום בבית המדרש, וכשאתה מגיע למיטה אתה נרדם מיד. ומה זה משנה מה מצב החדר ומי הם חבריך לחדר?..."

מורנו ראש הישיבה ורבי ראובן יוסף גרשונוביץ זצ"ל למדו יחד במשך חצי שנה, בישיבתו של רבי פסח פרוסקין בקוברין. ראש הישיבה מספר, שרבי ראובן יוסף לא ידע את שמו... ולמה שידע? הרי כשהם יחד הם היו שקועים בלמוד. וממילא אין זמן לשום דבר אחר מלבד הלימוד. אמנם הם התגוררו באותו חדר, אך בכל אותה תקופה לא היתה להם הזדמנות להחליף כמה מלים, וזאת מסיבה פשוטה: לא היה מצב שבו שניהם היו ערים באותה עת. הרי כל אחד מהם היה לומד עד כלות הכוחות, ואז היה עולה על יצועו להחליף כח, ומהיכי תיתי ששניהם ילכו לישון באותה עת?...

זהו עמלה של תורה!

לביקורו התלווה הבן שלו

סיפרנו על הגביר ששהה אצל ראש הישיבה בשבת. לביקורו התלווה הבן שלו. שאל הבן את מורנו ראש הישיבה: "למדנו רבנו, איך זוכים למתיקות התורה?".

אמר לו ראש הישיבה: ה'אור החיים' הקדוש אומר בפרשת כי תבא (דברים כו, ח) על הפסוק: "ישמחת בכל הטוב": "גם ירמו במאמר 'בכל הטוב' אל התורה... שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".

ויש להבין, הרי הפסוק אומר (תהלים לד, ט) "טעמו וראו כי טוב ה'", לא צריך שנהיה בתוך התורה עם כל הרמ"ח ושס"ה, אלא די ב'טעימה' בעלמא כדי לראות את הטוב, ומדוע אם כן איננו מרגישים זאת? על כורחך שאנחנו עדין לפני הטעימה... אם אנחנו במצב של חיפוש דרכים לזכות למתיקות התורה, הפשט הוא שעדין לא טעמנו מאומה מן התורה.

ראשית, צריך 'להיות בפרשה', להיות שייך לענין. בספר 'מנוחה וקדושה' מובא, שכשהגאון היה רוצה לבחון בחרו אם לקבלו לישיבה, היה אומר לו ללמוד סוגיה ולחזור עליה פעם ועוד פעם. אם הוא היה רואה שכלל שהוא לומד יותר, הוא מקבל יותר גיעשמאק בלמוד, יותר חשק וטעם - או אז היה מקבלו לישיבה. זו היתה הבחינה של הגאון.

אמר ראש הישיבה, שהדבר הראשון שצריך לעבוד עליו הוא 'להיות בפרשה'. אם אחד מרגיש שהוא יושב על קוצים ומחכה בקצר רוח מתי כבר יסתיים הסדר - הוא לא ב'פרשה' בכלל, הוא מופקע לגמרי. ואיך נכנסים ל'פרשה'? אין קיצורי דרך, רק ללמוד וללמוד, עוד דף גמרא ועוד דף והכלל הוא, שאמנם בהתחלה זה קשה, אבל 'עם האוכל בא התאבון'. כשם שלכדור הארץ יש כח משיכה המושך כל חפץ כלפי מטה - ברוחניות יש כח משיכה הפוך. כשאדם 'כנס לפרשה', פועל בו כח משיכה כלפי מעלה. בכל פעם שהוא לומד, הוא עולה מעלה מעלה, ואז הוא זוכה להרגיש את המת'יקות והנעימות של התורה הקדושה.

רבי חיים קנייבסקי. שכנו רבי ראובן פיין אמר עליו לפני עשרות שנים: "אני אומר לכם שאחרי הסטייפלר, הדלת לא תיסגר אצל רבי חיים"... ומנין ידע זאת? לא רוח הקודש דיברה בו, אלא הבנה פשוטה, אמר: "אני שכן שלו, אני רואה שהאור בחדרו אינו כבה, האדם הזה כמעט לא טועם טעם שינה, וכשהוא עמל במקום זה - תורתו עומלת לו במקום אחר". התורה מחזרת אחריו, ומבקשת רשות מאת ה' להיקנות לו.

מהו עמל התורה? דברי תורה אינם באים מאלהים, צריך למסור את הנפש לכבוד שמים! רק כך זוכים לתורה! אתה רוצה לזכות לתורה? תתנתק מכל העולם ותשקיע עצמך בתורה.

איש אחד אשר זיכהו ה' בנחלה רחבה

ה'נודע ביהודה' (שו"ת תנינא יורה דעה סימן י) נשאל אודות: "איש אחד אשר זיכהו ה' בנחלה רחבה, ויש לו כפרים ויערות אשר בהיערות תרמוש כל חיתו יער, אם מותר לו לילך בעצמו לירות בקנה שרפה לצוד ציד, או אם אסור לישראל לעשות דבר זה, אי משום צער בעלי חיים אי משום בל תשחית".

ה'נודע ביהודה' פוסק להיתר, ואומר שאין בזה צער בעלי חיים, ומביא שתי סיבות: ראשית - כל דבר שיש בו צורך לאדם, אין בו משום צער בעלי חיים, ושנית - לא שייך צער בעלי חיים אלא כשמצערם ומניחים בחיים, אבל כשממיתם - אין בזה משום צער בעלי חיים.

אך לגופו של ענין מוסיף ה'נודע ביהודה' בזה הלשון: "ואמנם מאוד אני תמה על הדבר... איך ימית איש ישראלי בידיים בעלי חיים בלי שום צורך, רק לגמור חמדת זמנו להתעסק בצידה?!"

הזמן יקר, ואתה מכלה אותו על הבלים?!

רבי ירוחם תמה, איך יכול להיות שבן תורה יסיים את לימודו לפי השענו? היתכן כדבר הזה שברגע שמתסיים ה'סדר', הוא סוגר את הגמרא ויוצא מבית המדרש? הרי הוא צריך לחיות את הלימוד, ואיך הוא מסוגל להתנתק ממנו רק בגלל שהשענו מורה לו שה'סדר' הסתיים?!

על יהושע נאמר (שמות כד, ג): "ויקם משה ויהושע משרתו". אומר רש"י: "לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן. ואומר אני, שהיה התלמיד מלווה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר".

כל חייו של יהושע היו סביב רבו, משה רבנו. הוא היה צמוד אליו כל העת, ואין זה משנה היכן משה רבנו נמצא - בבית או בבית המדרש. אין מציאות של היפרדות התלמיד מהרב, לכן, גם כשעלה משה אל ההר - יהושע הלך איתו, ורק כשהגיעו למקום הגבלת תחומי ההר - נעצר.

וביקש מראש הישיבה "חדר טוב"

סיפר רבי שמשון פינקוס זצ"ל, שכשלמד בישיבת 'בית התלמוד' בארצות הברית, הגיע פעם בחרו חדש וביקש מראש הישיבה "חדר טוב". ראש הישיבה נעץ בו מבט תמה ואמר: "אצלנו במיר היו מקפידים שבשולחן האוכל יהיה חבר טוב, ומובן מדוע: גם בשולחן האוכל הבחורים המשיכו לדבר בלימוד, ולשם כך זקוקים ל'חבר טוב',

איך נעשים אדם גדול

שאלו את מרן הרב שך זצ"ל איך נעשים אדם גדול. אמר הרב שך, שבתורה יש כלל פשוט: השקעת ועמלת יותר - קיבלת יותר. נמצא ש'אדם גדול' הוא מי שלמד יותר.

ללמוד - אין הכוונה רק כשיש כח, כשמתחשק, או כשהתנאים מאפשרים. ללמוד פשוט: בתמידות, בכל עת ובכל מצב. ללמוד מתוך שקיעות, בעמל אמת, באופן כזה ששום קושי לא יוכל להפריע ללימוד. קבלנו מרבי שמואל רוזנבסקי זצ"ל, שהיסוד והכלל הראשון של קבלת עול תורה הוא: להקפיד על זמנים. אם הסדר מתחיל בתשע, לא להיזכר בחמישה לתשע בכל מיני סידורים אחרונים... כשמקפידים על הזמן ושוקעים בלמוד, שוכחים מכל הקשיים והטרדות וזוכים לקנות את קנייני התורה.

כח התפילה - תלוי בכח התורה

פתחנו את דברינו בצרות ובגזרות הקשות שיש בדורנו, מבית ומחוץ, לכלל ולפרט. אנו מתפללים לה', קורעים שערי שמים, מבקשים

ומתחננים שיאמר לצרותינו די. ולמה תפילותינו לא נענות? מובא בפרק שירה (פרק ד'): "זבוב אומר: בשעה שאין ישראל עוסקים בתורה, קול אומר קרא ואומר מה אקרא כל הבשר חציר וכל חסדו כציץ השדה. יבש חציר נבל ציץ כי רוח ה' נשבה בו אכן חציר העם. יבש חציר נבל ציץ ודבר אלוקינו יקום לעולם (ישעיה מ, ו-ח). בורא ניב שפתיים שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו" (שם נו, יט). מה כל זה שייך לזבוב? מבאר רבי חיים קנייבסקי זצ"ל: לזבוב אין קול רם וחזק, אבל יש לו יכולת לזמזם הזמזום שלו תמיד. זה כל הכח שלו. כך ישראל, בשעה שהם לא עוסקים בתורה - הם צועקים ואין קולם נשמע. אם לא עמלים בתורה, הם כמו זבובים המזמזמים כל העת, אך הזמזום שלהם חסר תוחלת. אדם רואה זבוב טורדן, הוא מעיף אותו באצבעו ומסלקו מעליו.

"קול אומר קרא" - עם ישראל רוצים שקולם ישמע. אבל כדי שקולם ישמע - עליהם לעסוק בתורה ולעמול בה, ואז יזכו ל"בורא ניב שפתיים", הקב"ה ישמע את קולם ויענה לבקשתם.
(מתוך 'דורש טוב' ויקרא)

המשך מעמוד 7 | הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

כל זמן נסיעתו ברכבת - במשך 'מעת לעת' שלם. ואך עלייתו על האוניה היתה בדרך פלא, שלא ידע איך ישא בעצמו את כל חבילותיו ומטלטליו מהרכבת לאניה, והנה הציץ נגדו נער שסייע בעדו להעביר את כל החפצים, ללא בקשת תמורת מוון, אך על האניה חזר כל עת הנסיעה טאטע'ניו העלף... טאטע'ניו העלף... והיה ר"ל מספר כי מעולם לא הייתה לו נסיעה בלב ים קלה כאותה נסיעה. הים היה רגוע מבלי רוחות סערה, ומשהגיע לחיפה וירד מהאניה על היבשה מצא מיד נער ישמעאלי שלקחו בפרדו לביתו בטבריה, וכל אותה עת ישב ר"ל חוזר בעצמו "הוא יקראני אבי אתה" - 'טאטע'ניו העלף שתהיה הנסיעה כראוי ובנקל... וכל הטובות הללו עבור קריאתו 'טאטע'ניו העלף' שוב ושוב, ומשבאו קרא הערבי לעומת 'מקבלי הפנים': 'הבאתי לכם את ה'טאטע'ניו שלכם...".
(קטעים מלוקטים מתוך 'באר הפרשה' - מטות תשע"ט)

וחלוש, ומתייסר בייסורי חולי מעיים הרגיש ר"ל כי גברו ייסוריו למעלה ראש, ואי אפשר לו לסבול, והיה גונח וגנח מרוב ייסוריו. נתיישב לצידו יהודי נשוא פנים, שניסה לשאלו מיהו ומה מעשיו, ומדוע היה גונח כ"כ. משראה היהודי כי ייסוריו קשים ומרים, פסק מלשאלו שאלות מיותרות, ורק אמר לו "ווארט" מצדיקי אמת: הנה כתיב (תהילים פט כז) "הוא יקראני אבי אתה, קלי וצור ישועתי", כי הנה בכל מצב שיהודי נמצא בו, אם יעורר בקרבו לדעת כי הקב"ה הוא אביו אוהבו ומתוך כך יבוא לקרוא - "הוא יקראני אבי אתה" - בזעקת 'טאטע'ניו העלף' (אבי אבי עוזר לי יהודיעני), אזי "קלי וצור ישועתי" - יחיש לו הקב"ה ישועה שלימה במהרה (ותתהפך מידת אלוקים-הדין לרחמים וישועות).

הדברים נכנסו בליבו של ר"ל, והחל זועק מקירות לבבו טאטע'ניו העלף, ומיד שככו כאביו וכל ייסוריו נמוגו כלא היו... וכן נמשך

המשך מעמוד 9 | הגאון הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

היה "מכריעו לכף זכות".
המהר"ל כותב, שרבי עקיבא הוא אבי התורה שבעל פה, כי היה לו 'שכל טוב', לראות את הזולת בעין טובה. עליו לדבוק בכל כוחו במידה הטובה הזאת, לראות בעין טובה את הכל, וכפי שאומר רבי אלימלך מליז'נסק זצ"ל בתפילתו: "אדרבה, תן בלבנו, שנראה כל אחד מעלת חברינו, ולא חסרונם".
(לקט מתוך 'דורש טוב' ויקרא)

ומה עושה השכל טוב הזה?
מייצר גדולי דור! עם ראש עקום בלימוד זכות, יוצא ראש ישר בלימוד תורה.

והיכן זה כתוב?
המשנה באמות (ו, ו) מונה ארבעים ושמונה מידות לקנין תורה, וביניהן: "נושא בעול עם חברו, מכריעו לכף זכות".

כותב הרמח"ל: "ולא זכה משה רבנו להיות נותן התורה, ולכל מעלותיו הרוחניות, אלא כיון שנשא בעול עם חברו". ורבי עקיבא

'צוף התורה'

מגיד המישרים הג"ר **אליעזר יוטקובסקי**, עם שאלות
בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

יותר, אתם הרי סובלים ממני, ואין לי ספק שהייתם מעדיפים שיהיה כאן מושל אחר תחתיו!".

נענה רבי נחומ'קה ואמר: "חלילה וחס לא הוצאתי שקר מפי. בוודאי שאנחנו נרצה שיבוא מושל אחר, לכן אנחנו רוצים שיעלו אותך לגדולה, תהיה מושל הפלך או המחוז, אולי תהיה שר בכיר בממשלה, וכך יביאו לכאן מושל חדש, שאתו נוכל להסתדר טוב יותר..."

יכול ואינו יכול

אחד מגדולי העוסקים בצרכי ציבור באמונה בפולין שלפני המלחמה, היה רבי יעקב טרוקנהיים הי"ד. דרכו היתה להקשיב לכל אדם שבא אליו ושטח בפניו את בקשתו, היה שומע אותו בסבלנות עד שסיים להרצות את דבריו, לאחר מכן סיכם רבי יעקב את הדברים, וסימן את הנקודות הספציפיות שבהן מבקש הפונה עזרה, הודיע למבקש מיד במה הוא יכול לעזור ובמה אינו יכול לעזור, ורק לאחר מכן עבר לקבל את הפניה הבאה. מכרו העידו, שכשהיה אומר שהוא יכול לעזור בנקודה מסוימת, היה עושה כל מאמץ שבעולם לעזור ולסייע, כדי שלא יתברר למפרע שיצא דבר שקר מפיו חלילה. ידוע ידע ששליח ציבור פירושו אדם שלקח על עצמו דבר, ואין לו פריבילגיה וזכות לעצור באמצע הדרך. זהו שליח ציבור נאמן!

וכמוכן שתמיד יש חשש של נגיעות אישיות, שגורמות לאדם לא רק לשקר לאחרים אלא אפילו לעשות שקר בנפשו, וכמו שהגמרא אומרת, שהכהן הגדול לא היה רשאי לדון בדיון של עיבור השנה, משום שביום כיפור עליו לעבוד יום שלם כשרגליו יחפות, ולכן יש חשש שהוא יעדיף שיום הכיפורים יהיה מוקדם יותר, בימות החמה, והדבר ישיפע על שיקול הדעת שלו בקבלת ההחלטה אם לעבר את השנה או לא. וכמוכן שמדובר בכהנים גדולים כשרים, צדיקים מופלגים שנכנסו לקודש הקודשים ויצאו בשלום בלי פגע, על אחת כמה וכמה אנחנו, אנשים פשוטים, צריכים להיזהר בזהירות רבה ומפולגת מפני נגיעות אישיות.

"אתם חושבים ששיבה בונים מלבנים"

2 וטיט, אבל אני אומר לכם שחומר הבנייה

של שיבה אלו שני דברים: חסד ואמת"

הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, התגורר במנהטן שבניו יורק, בעת שעסק בהקמתה של ישיבת 'בית מדרש עליון' בליקווד שבניו ג'רזי.

"הרי אני יודע עליך שאתה איש אמת, ולא מוציא דבר שקר מפיק, איך אתה עמדת כאן לפני, ואיחלת לי שאצליח ושאעלה לגדולה עוד יותר, אתם הרי סובלים ממני!"

"יְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת" (במדבר ל, ב')

מכל תרי"ג המצוות בחרה התורה לפתוח דווקא את העניין של נדרים באמירה לראשי המטות. לכאורה צריכים להבין מה מיוחד במצווה זו יותר, שדווקא היא צריכה להיאמר לראשי המטות. אומרים, על דרך צחות ומליצה, שהרי ידוע שכשאדם מתמודד בבחירות לתפקיד בכיר, ורוצה להיות מראשי המטות המנהיגים את הציבור, נהוג שהמתמודדים מבטיחים לפני הבחירות הבטחות גדולות וכבירות, ומדביקים מודעות על כל הקירות בעיר, שבהן הם מתחייבים להוויל את הארנונה, להעלות את התקציבים, לבנות גינה פרטית לכל תושב, ולשלוח עובדי עירייה שירידו את הזבל הישר מחדרי השירות בבתי התושבים. אבל אחרי הבחירות... ובכן, אז הכל נראה אחרת, כמו שאומרים בשמו של חכם סיני עתיק: "דברים שרואים מכאן לא רואים משם", וכמאמר החכם: "לפני הבחירות הקירות מדברים אליך, ואחרי הבחירות אתה מדבר אל הקירות".

לכן אמרה התורה, דווקא לראשי המטות, דעו וזכרו "ככל היוצא מפיו יעשה".

בוודאי שאנחנו נרצה שיבוא מושל אחר

מעשה ברבי נחומ'קה מהורודנא, שפעם בא עם נכבדי הקהל לביתו של מושל העיר, כדי לברך אותו לרגל השנה החדשה. אותו מושל היה שונא ישראל גדול, והצר רבות ליהודים, אבל מפני כבודה של מלכות נאלצו לבוא ולברך אותו ולאחל לו שיעלה ויצליח בכל מעשיו. המושל קיבל את הברכה בהנאה מרובה, ולאחר שסיימו סימן לחברי המשלחת לצאת, אבל ביקש מרבי נחומ'קה שיישאר לשיחה בארבע עיניים.

"מילא הם", אמר המושל לרבי נחומ'קה, "הם עסקנים, פוליטיקאים, הם אומרים לי שהם רוצים בהצלחתי למרות שהם היו מעדיפים שידיחו אותי מהתפקיד כמה שיותר מהר. אבל אתה, כבוד הרב, הרי אני יודע עליך שאתה איש אמת ולא מוציא דבר שקר מפיק, איך אתה עמדת כאן לפני ואיחלת לי שאצליח ושאעלה לגדולה עוד

באותה עת היו שרצו להקיף את מנהטן בעירוב, כדי שיוכלו לטלטל בה בשבת, ורבי אהרן התנגד לכך בחריפות, ופרסם מודעות ומכתבים נגד הרעיון של עשיית עירוב.

באו אנשי שלומו ואמרו לו: "הרב לא חייב לתמוך בעשיית העירוב, אבל לפרסם מכתבי התנגדות וכדו', יכול להבאיש את ריחו חלילה בעיני בעלי הבתים העשירים במנהטן, והם לא יסכימו לתרום כסף להקמת הישיבה בלייקווד, כי הרב מונע מהם לממש את רצונם לטלטל בשבתות במנהטן, בלי חשש של חילול שבת".

נענה רבי אהרן ואמר: "אתם חושבים שיש ישיבה בונים מלבנים וטיט, אבל אני אומר לכם שחומר הבנייה של ישיבה אלו שני דברים: חסד ואמת. כדי שהישיבה תקום ותתקיים, חייבים הרבה חסד ואמת. אני לא אסור מהאמת ימין או שמאל, ומי שלא רוצה לתרום בגלל זה להקמת הישיבה, ההפסד כולו שלו. אפילו אם הדבר ימונע ממני את הקמת הישיבה חלילה, גם אז לא אסטה מהאמת כמלוא נימה, ואם דעתי היא שיש לאסור את העירוב, אכתוב זאת ואפרסם זאת בכל דרך אפשרית, בלי לחשוש מפני אש".

וכן סופו הוכיח על תחילתו, שבעלי הבתים העשירים תרמו בעין יפה, למרות שרבי אהרן פעל נגד רצונם, ואכן הוקמה ישיבה לתפארת, עד שהפכה להיות אחד ממקומות התורה הגדולים בעולם היהודי כולו.

3 כשהתחלתי למסור שיעורים לצעירים מתחזקים בחולון, היתה אחת שנדרה נדר, שהיא לא תיסע עם ההורים שלה לטיול בקיץ הקרוב"

מעשה היה כשהתחלתי למסור שיעורים לצעירים מתחזקים בחולון, אמרו לי פעם שיש צעירה שיש לה בקשה דחופה. שאלתי לרצונה והיא השיבה שהיא נדרה נדר, שהיא לא תיסע עם ההורים שלה לטיול בקיץ הקרוב, אבל עכשיו היא מבינה שהם לקחו את זה הרבה יותר קשה ממה שחשבה, והדבר גורם למתיחות גדולה מאוד בבית, ולכן היא מבקשת שאתיר לה את הנדר.

התחלתי לברר מה עומד מאחורי הנדר שנדרה, ואז הגיע הסיפור המלא. התברר שהיא באה מבית שבו לא שומרים שבת, וכשנוסעים לחו"ל לטיולים - גם לא שומרים כשרות רח"ל. לכן היא נדרה שהיא נשאת בבית, כי בטיולים הללו היא לא תוכל לשמור כשרות, ותתקשה מאוד לשמור שבת.

כמובן שבכזה מקרה אי אפשר להתיר את הנדר, ולכן ביקשתי לפגוש את ההורים שלה.

הסברתי להורים, שמצוות כיבוד הורים היא מצווה מאוד מאוד חשובה, ולכן חשוב לבת שלהם לשמוע בקולם ולעשות את רצונם. כמו כן, האחידות והלכידות המשפחתית היא כמובן מנוע הצמיחה של הבת וחשובה לה מאוד, אבל... יש לזה שני צדדים.

"הילדה תישאל על הנדר, ונתיר לה אותו כדי שהיא תוכל לבוא אתכם לטיול", אמרתי להם, "אבל גם אתם תתרמו את חלקכם, ותתחייבו שבמהלך הטיול תאכלו רק במקומות כשרים, ולא תעשו

בשבת פעילות שתחייב אותה לחלל שבת!". ההורים התייעצו ביניהם והחליטו לקבל את דברי: "אכן, שווה להקריב למען הלכידות המשפחתית", או אז עשינו התרת נדרים.

כמה גדולים דברי חכמים שאמרו שצריך לפרט את הנדר. **שאלה:** אמנם בשעת מעשה לא היה סיפק בידי להתחיל להיוועץ בגדולי התורה, כי הנושא היה דחוף מאוד, אבל לאחר מעשה הסתפקתי אם נהגתי כראוי, כי הרי מעבר לשבת ולכשרות יש גם את עצם עניין היציאה מהארץ, ובוודאי שזה בגדר של מנהג טוב שלא לצאת מארץ ישראל, ואם כן אולי היא היתה צריכה להשאיר את הנדר על כנו, כדי שלא לצאת לחו"ל?

תשובה: שאלתי כמה תלמידי חכמים מופלגים, והם אמרו לי פה אחד, שבוודאי שהייתי צריך לעשות לה התרת נדרים במקרה זה, כי כיבוד הורים זאת מצווה חשובה, ומה גם שמדובר בצעירה שחזרת בתשובה, ותמיכת המשפחה חשובה מאוד בכל מצבים, וביותר שהיא בכלל לא נדרה שלא תצא מהארץ, אלא רק שלא תצא עם ההורים שלה לטיול באותו הקיץ, כך שבנושא זה בכלל לא היה נדר ולא הפרה.

אבל הוא התעקש, הוא כן רוצה לקנות את האוטו

הגמרא במסכת תענית, דף ט ע"ב מספרת, שכשבא עולא לבבל וראה שהשמים הפכו מעוננים, הוא אמר שבוודאי ירד עוד מעט גשם ולכן כדאי להכניס את הכלים לבתים, שלא יתקלקלו בגשמים. אבל עבר זמן מה, העבים התפזרו והגשם לא ירד. אמר עולא: כמו שהבבלים הם שקרנים, כך גם העננים שלהם משקרים, הם מראים את עצמם כאילו עומדים להוריד גשם, ובפועל הם לא עושים זאת. לכאורה יש לשאול, למה דווקא העננים הם אלו שמשמשים כ'מכונת אמת', לומר אם בני אומה זו או אחרת שקרנים או דוברי אמת. אולי היה עדיף שהעצים ישקרו ולא יצמיחו פירות? או שהבהמות ישקרו ולא יניבו חלב. למה דווקא בענני גשם נבדק העניין של אמירת האמת? אלא מתרצים, שמאחר ומפתח של גשמים נשאר בידי הקב"ה, והוא אינו מוסרו לידי שליח, לכן האמת נבחנת דווקא בגשמים, כי חותמו של הקב"ה אמת. מה שאין כן בשאר דברים שיש להם ממונים אחרים. **ומעשה** היה בצעירותי, מיד אחרי החתונה למדתי בכלל אברכים בתל אביב, בראשותם של הגאון רבי פנחס ביברפלד והגאון רבי יורם זלצברג זצ"ל.

התקציב של הנהלת הכולל היה דל מאוד, ומאחר והיינו קבוצה של אברכים שבאו כל יום מבני ברק היה צורך לממן הסעה, ולהנהלת הכולל היה קשה מאוד לממן הסעה קבועה יום יום.

החלטתי לעשות מעשה: קיבצתי מעט מעות מפה ומשם, וקניתי טנדר של 16 מקומות, והייתי מסיע את החברים לכולל בתל אביב. הטנדר היה נראה שמור ומטופח, אך המצב המכני שלו היה גרוע במיוחד. אבל אני, דרכי בקודש שאיני נפרד ממכונית אלא בהמשכים, רק לאחר שהיא מתפרקת כליל אני נאלץ לעבור למכונית הבאה. כל עוד ההגה והדוושות מחוברים למקומם, אני צמוד למכונית שלי...

ביום מן הימים עצרתי את הרכב ברח' רש"י בבני ברק, יוצא הירקן מהחנות הסמוכה, ואומר: "איזה אוטו יפה, אולי אתה מוכר לי אותו?".

מאחר והוא היה איש ישר, הוא אמר שאני אכן צודק, ושהוא נשאר נאמן לדיבורו: "זה המזל שלי, ככה נגזר מלמעלה, אני שמעתי את החסרונות ובכל זאת קניתי אותן. הצדק איתך".

ומה באמת אומרת ההלכה בעניין זה? ובכן זו גמרא מפורשת בפרק 'השוכר את האומנין', שאם המוכר אומר שהמקח הזה כולו רע, יכול הקונה לטעון שהוא חשב שהמוכר לא מתכוון ברצינות כי הרי הוא רואה במקח גם דברים טובים, ולא יכול להיות שכולו רע. אבל אם המוכר אמר דברים טובים ודברים רעים, הקונה אינו יכול להתחרט. מאחר ואני אמרתי לו שהאוטו אכן נראה יפה ומאוד שמור מבחינה חיצונית, ובמקביל פירטתי לו את החסרונות שיש בחלקים הפנימיים של הרכב, הצד היה איתי, ובאמת לא הייתי חייב להחזיר לו את הכסף, גם אם הוא היה דורש זאת.

ומה היה בסופו של המעשה? אותו ירקן החליט להפוך את הבעיה להזדמנות. הוא החנה את האוטו מול השטיבלך של 'בית הלל' בשיכון ויז'ניץ, ופתח חנות לממכר טלפונים, מכשירי חשמל ושעונים בתוך האוטו. במשך שנים הוא הפעיל שם חנות בלי לשלם שכירות וארנונה עסקית, בעלות של 16 אלף שקלים בלבד. כך יצא שכולנו הרווחנו מהסיפור, ובעיקר הרוויחו המתפללים ב'בית הלל', שיכלו לקנות טלפונים ומכשירי חשמל בזול, בלי לשלם את השכירות והארנונה של החנות, שכמובן מגולגלת אל הלקוח ומשתקפת במחיר של המוצר.

"כל התשובות שנכתבו במדור זה נועדו לחידודי, ואין לראות בהן הוראה למעשה בשום אופן"

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל דחבש

כאלו הורים מיוחדים. הורים רבים משתמשים בילד שלהם כדי שיעשה אותם מאושרים, והוא יש לו הורים שמוכנים לוותר על משהו שמאוד מאוד חשוב להם, העיקר שהוא יהיה מאושר...

"מקרה נוסף שאירע היה, כשהודעתי לחבר'ה מהמדרשיה שהגיע הזמן להתחיל לראות 'שיבות', אולי הם יקבלו חשק להיכנס לשיבה, אחרי שייחשפו מקרוב לעולם הישיבות. אמרתי להם שבשבוע הבא אני לוקח את כל מי שרוצה לסווג בישיבת 'אור החיים', של הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א. "כמובן שאמרתי להם שחייבים לקבל אישור מההורים לדבר כזה, אני לא לוקח אותם לטיול בלי אישור חלילה. אבל אחד התלמידים, כשבא להורים שלו, הם נחרדו. אבא שלו אמר לו שבשום פנים ואופן הוא לא מסכים שיתקרב בכלל לשיבה.

"והנה מגיע הילד ומספר לי שההורים שלי מסכימים שיע לישיבה... אני מסתכל עליו בתמיהה והוא מספר לי: 'כשידעתי שההורים שלי לא מרשים לי לנסוע לשיבה הרגשתי שליבי נשבר. רצתי לבית הכנסת, פתחתי את ארון הקודש, ופשוט בכיתי בדמעות, ביקשתי מאלוקינו שבשמים שירחם עלי, ושאבא שלי ירשה לי ללכת לשיבה, התפללתי וזעקתי מעומק הלב במשך עשר דקות, שפכתי את הלב בתפילה.' "כשהוא חזר הביתה, אבא שלו בא אליי מיוזמתו, ואמר לו שהוא שינה את דעתו: 'אתה יכול ללכת לשיבה, אם זה מה שאתה רוצה לעשות'. ויהי לפלא!".

אמרתי לו: "דידי, אומרים שדרכם של ירקנים זה שבשעות הדלילות שהחנות ריקה ואין לקוחות, הם מדברים על רכישת מכוניות, ובפועל לא עושים עם זה כלום, אז למה אנחנו סתם מדברים על משהו שלא יקרה, אני בכלל לא רוצה למכור את האוטו, אתה בכלל לא רוצה לקנות אותו, ואנחנו מנהלים שיחה על המכירה שלו, מה ההיגיון?..."

אבל הוא התעקש, הוא כן רוצה לקנות את האוטו. אמרתי לו שאומנם הריפוד מאוד יפה והאוטו מאוד שמור, אבל מבפנים הוא במצב מכני גרוע במיוחד, מקרטע המנוע, חלוד הרדיאטור, סתום הקרבורטור, והמזגן מקרר כמו וינטלטור...

"אף על פי כן", אמר הירקן, "אני מעוניין לקנות את האוטו. אני מוכן לשלם עליו 16 אלף שקלים, אתה מוכר או לא?..."

שמעתי את הסכום, ואמרתי לו: "בוא, הולכים לדואר לעשות העברת בעלות". ואכן, כעבור פחות משעה כבר נפרדתי לשלום מהסתדר הקסום, שהפך להיות נחלתו של הירקן...

שעתיים אחר כך הוא מתקשר: "הרב יטקובסקי, מה עשית לי? מכרתי לי אוטו שלא שווה כלום. המנוע שלו גמור, הקרבורטור סתום לגמרי, המזגן לא מקרר...", אמרתי לו: "נכון, גם הרדיאטור חלוד...".

מה התברר? הוא לקח את האוטו לבדיקה במוסך, ואז הוא הבין באיחור שכל מה שאמרתי לגבי חסרונותיו של הרכב אכן נכון.

אמרתי לו: "אם אתה רוצה אני מוכן להחזיר לך את הכסף ונבטל את העסקה, אבל לדעתי זה לא יהיה הוגן מצדך, כי אני הזהרתי אותך ופירטתי את חסרונותיו של האוטו, ובכל זאת רצית לקנות אותו".

כח הדמעות

"זה רק מראה שהתורה מלאה ביופי ובמתיקות מיוחדת במינה. לפעמים כל מה שצריך לעשות למי שמתנגד כל כך, זה פשוט לתת לו לטעום קצת מטעמה המתוק של הגמרא. אם לומדים גמרא כמו שצריך, היא יכולה להיות תרופת פלא לכל הבעיות וההתנגדויות".

"לסיום, אני אספר כאן עוד שני סיפורים מאותה מדרשיה: אחד הנערים שם התחיל לשמור שבת, וההורים שלו נבהלו מאוד, ופשוט אסרו עליו לבוא למדרשיה. אבל אחרי שבועיים שלושה הם באו והודיעו לו שהם שינו את דעתם, והם ישמחו אם הוא יחזור למדרשיה שלנו..."

"שאל הבן את הוריו: 'מה קרה? החלטתם לחזור בתשובה?...' הם אמרו לו שלא... הם פשוט מתגעגעים לחיוך שלו..."

"מה התברר? הילד היה ילד עצוב כזה, לא כל כך שמח, ומהרגע שהוא בא למדרשיה שלנו, התורה שימחה אותו, הוא נהיה בנאדם אחר. ההורים לא הבינו את הקשר בתחילה, אבל אחרי שאסרו עליו ללכת למדרשיה, הוא שוב נהיה עצוב כמו מקודם, ורק עכשיו הם הבינו שזה מה שנתן לו כזה סיפוק והנאה.

"אנחנו מסכימים שתשמור שבת ושתהיה חרדי", הם אמרו לו, "אם זה מה שיעשה אותך שמח ומאושר".

"אמרתי לנער הזה שהוא צריך להודות לקב"ה, על כך שהוא נתן לו

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

- ◆ **מדוע אסור להרוס מבנה של בית כנסת על מנת להקים מבנה חדש?**
- ◆ **האם לבתי הכנסת בימינו יש גם קדושת 'בית המדרש'?**
- ◆ **האם חלה קדושה על כספי ביטוח המשולמים לאחר גניבת ספר תורה?**

הריסת מבנה ישן של בית כנסת

• אסור להרוס מבנה של בית כנסת אף על מנת להקים מבנה חדש, מחשש שמא יתשללו ולא יבנוהו. ואף אם כבר החלו בהקמת המבנה החדש - אסור להרוס את המבנה הישן עד להשלמתו.

• האיסור האמור הוא אף כשקיים מקום חלופי (שאינו בית כנסת) לתפילת הציבור. ויש שכתב שאם שכרו מקום שישמש כבית כנסת עד להקמת מבנה חדש - מותר להרוס את הישן לאלתר.

• במקרה שנדרשת הרחבה למבנה בית הכנסת, יש לבנות תחילה את קירות שטח ההרחבה מעבר לקיר הקיים, ולאחר מכן להרוס את הקיר הנקודת החיבור של ההרחבה למבנה הישן.

איסור השחתת בית הכנסת והפציו

• אסור מן התורה להשחית חלק מבנין בית המקדש, או אחד מכליו. וכך הדין גם ביחס לבית הכנסת, הנחשב ל'מקדש מעט' - שאסור להשחית אפילו אבן אחת מכתליו, או אחד מכליו.

• איסור השחתת בית הכנסת וכליו האמור לעיל, הוא רק כשהדבר נעשה בדרך השחתה, אולם כשהדבר נעשה לשם תיקון ובנין, אין בו איסור.

• אסור להרוס מבנה ישן של בית כנסת עד להקמת מבנה חדש. וגם לאחר הקמת המבנה החדש, אסור להרוסו אלא במקרה שיש בכך תועלת למבנה החדש.

"מעלין בקודש ואין מורידין"

• הלכה פסוקה היא: "מעלין בקודש ואין מורידין", דהיינו, אסור להשתמש בחפץ קדושה לצורכי חול, ואף לא לצורך קדושה הפחותה מקדושתו של החפץ.

• בגמרא ובדברי הפוסקים נמנו חפצי הקדושה המצויים

בשבע מדרגות של קדושה, שהנמוכה שבהן היא - בית כנסת, והגבוהה - ספר תורה.

• קדושת בית מדרש חמורה מקדושת בית כנסת; ויש מהפוסקים שהורה כי בזמננו נחשבים רוב בתי הכנסת גם כבית המדרש, כיון שהם מיועדים גם ללימוד ולומדים בהם.

מגביות לרכישת חפצי קדושה

• אם ערכו מגבית לרכישת חפץ קדושה מסוים, אסור להשתמש בכסף לצורך קדושה קלה יותר, כי אם לצורך קדושה שווה או חמורה יותר.

• אם ערכו מגבית לרכישת חפץ קדושה מסוים, כגון ספר תורה, ורכשוהו, ונותר עודף, מותר להשתמש בכסף לכל מטרה ציבורית, ואף כזו שאין בה כל קדושה.

• אם נשרף חלילה ספר תורה, או כל חפץ קדושה אחר, ששולמו עבורו דמי ביטוח, וחברת הביטוח שילמה את תמורת החפץ הגנוב - יש שמצדדים שקדושת החפץ הגנוב חלה על כספי הביטוח.

מכירת בית כנסת

• בית כנסת וכל חפץ קדושה השייך לציבור, ניתן למוכרו בתנאים מסוימים. אולם, בעיר גדולה אשר רבים שאינם מתושבי המקום מזדמנים אליה ושוהים בה למשך תקופה - לא ניתן למוכרם. ובית כנסת הנמצא בעיר כזו באיזור מרוחק ומיועד לתושבי האיזור בלבד, והזרים השוהים בעיר אינם מזדמנים אליו, או שהתנו מראש בעת בנייתו שאינו מיועד אלא לתושבי העיר בלבד - ניתן למוכרו.

• במקרה שמותר למוכר בית כנסת או כל חפץ קדושה שהוא, אין למוכרו אלא על מנת לרכוש בתמורתו חפץ שקדושתו חמורה משל החפץ הנמכר.

"הגיע אליי מכתב, ובו שאלה מבני זוג המגדלים משפחה ברוכת-ילדים, ויש בעצם הצגתה של השאלה הזו, כדי להוכיח על עדינות-הנפש של ההורים, ועל רצונם להוכיח בפני ילדיהם כיצד הם מכבדים האחד את השני"

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: כיצד מכבדים את השבת?

בהקשר זה סיפור שהיה אצל דודו מרן החזון איש זצ"ל. בני התורה הליטאיים מכבדים כידוע את השבת בעניבה יפה. והנה, הגיע בחור ישיבה אל החזו"א, ותיאר בפניו את הקושי שיש לו בימי הקיץ בעניבת העניבה, כיוון שהוא מזיע ביותר, וממצחו נוטפים אגלי-זיעה, "ואם כן" - שאל הבחור - "האם אני יכול ללכת בלא עניבה, או שמא יש בכך זלזול בכבוד השבת?" וסיפר גיסי, שהחזו"א השיב ש'אם אין עונג, אין גם כבוד', דהיינו שאם הבחור אינו נהנה מהעניבה, אין בכך גם כבוד לשבת. לפי זה אפשר היה להשיב גם כאן, שכיוון שיש קושי גדול בשטיפת הכלים, אם כן אין בכלים חד-פעמיים משום זלזול בכבודה של השבת.

זה גופא כבודה של השבת!

אבל, ליבי לא היה שלם כל-כך עם ההשוואה הזו, כיוון שאחרי הכל כפי שאמרנו, אם היה מגיע אורח מוכבד לבית המשפחה, לא היו מתחשבים בשום קושי, ומשתמשים בכלים היפים. אמרתי לבני הזוג, שכיום יש גם כלים חד-פעמיים בסגנון יפה ומעודן, ואם כבר משתמשים בכלים חד-פעמיים עדיף לקחת את אלה, ולא את הפשוטים יותר. וקיבלתי על כך גם את הסכמתו של גיסי הגר"ח.

אבל מעיקר הדין סובר הגר"ח, שאין כל פגם בכלים חד-פעמיים, ואין בזה זלזול בכבוד השבת, למרות שהם זולים. הוספתי ואמרתי לבני הזוג, שעצם הדבר שכל המשפחה מעוניינת להקל על עבודתה של עקרת הבית, זה גופא כבודה של השבת, כמו נרות השבת וחיידוד הסכין, שיש בהם משום שלום-בית, והם נעשים לכבודה של השבת.

(מתוך הספר 'שבת בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

הגיע אליי מכתב, ובו שאלה מבני זוג המגדלים משפחה ברוכת-ילדים, ויש בעצם הצגתה של השאלה הזו, כדי להוכיח על עדינות-הנפש של ההורים, ועל רצונם להוכיח בפני ילדיהם כיצד הם מכבדים האחד את השני. עצם השאלה תלמד אותנו גם כיצד מכבדים את השבת.

השאלה נסובה על ענין כלי האוכל שיש להשתמש בהם בשבת. הבעל טען, שכיוון שבני הבית משתמשים בכלים רבים במהלך השבת, ולאשתו קשה לשטוף את כולם, הוא מעדיף שישתמשו בכלים חד-פעמיים, כך שלאחר האוכל מורידים את המפה - שגם היא חד-פעמית - מן השלחן, עם כל הכלים והפסולת, ומשליכים לפח האשפה.

והכל כדי להקל מעל אשתו את עול הבית.

האשה, מצידה, טוענת שאמנם השימוש בכלים חד-פעמיים יקל מעליה את עול הבית, דבר שאולי יגרום לה 'עונג שבת', אבל מאידך היא שואלת ומה עם כבוד השבת?

האם זה הוא כבודה של השבת, להשתמש בכלים שכאלה? הרי אם היה מגיע הביתה אורח חשוב, היינו מוציאים את הכלים היותר-יפים והיותר-נוצצים!

כל אחד דורש את כבודו של השני

עוד לפני שמישיבים על שאלה שכזו, צריך להדגיש שטעמה המעודן, האלגנטי, של השאלה, שִׁבְּה את ליבי, כיוון שבניגוד למקרים אחרים, שבהם כל אחד מן הצדדים רוצה את טובתו-הוא, הרי שבמקרה שלפנינו הבעל דרש את כבודה של אשתו, וביקש להקל מעליה את עול הבית, ואילו האשה לא חסה על כבודה, אלא על כבודה של השבת...

הצגתי את שאלתם לפני גיסי מרן הגר"ח קניבסקי, שסיפר לי